

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ЕТНОЛОГІЇ І АРХЕОЛОГІЇ

ДРОГОБИЦЬКА ОКСАНА

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З КУРСУ
«ЕТНОГРАФІЯ»**

(для підготовки фахівців напряму
6.020303 «Філологія» (польська мова і література),
(російська мова і література))

Івано-Франківськ
2014

УДК 39

ББК 63.5

Дрогобицька О. **Навчально-методичні вказівки з курсу «Етнографія»** (для підготовки фахівців напрямку 6.020303 «Філологія» (польська мова і література), (російська мова і література)). – Івано-Франківськ, 2014. – 80 с.

Рецензенти:

Гайдукевич О.О., кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства і філософії Івано-Франківського національного медичного університету;

Паньків М.І., кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології і археології Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Інституту історії, політології і міжнародних відносин
Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
протокол № 8 від 26 червня 2014 р.*

© О.Дрогобицька, 2014

© Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	5
АНОТАЦІЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ.....	8
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	15
ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	38
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	39
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З КУРСУ «ЕТНОГРАФІЯ».....	44
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	48
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ КУРСУ.....	72 – 79

ВСТУП

Курс «Етнографія» покликаний ознайомити студентів-філологів із сучасними теоріями походження українського етносу, розширити їхні знання про побут, традиційні заняття, особливості національного характеру і ментальності українців.

В умовах глобалізаційних процесів і, як наслідок, масового засилля елементів західної культури, вивчення української етнографії дозволить не тільки зайвий раз звернути увагу на проблему збереженості власної ідентичності, а й сприятиме вихованню у студентів почуттів патріотизму і любові до рідного краю, його культурної спадщини.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати

- предмет, завдання і джерела курсу, понятійний апарат української етнографії;
- етапи становлення етнографії як самостійної галузі знань;
- базові методи етнологічних досліджень;
- особливості етнографічного районування України;
- основні проблеми етнодемографічного розвитку від найдавніших часів до початку ХХІ ст.;
- сучасний стан розробки етнічної історії України та основні підходи до її вивчення;
- специфіку етнонаціональної структури населення України;
- особливості матеріальної (традиційне народне будівництво, одяг, транспортні засоби, харчування) і духовної культури (громадський побут, родинні і календарні звичаї, обряди, вірування, народні знання) українців.

ВМІТИ

- застосовувати здобуті знання на практиці у подальшому навчально-виховному процесі;
- володіти методологією етнологічних досліджень;
- збирати польові матеріали;
- здійснювати порівняння побуту українців з представниками інших етносів;
- картографувати різні явища матеріальної і духовної культури етносу;
- робити відповідні узагальнення і висновки на основі вивчення тих чи інших етнічних явищ і процесів.

Програма курсу «Етнографія» передбачає проведення лекційних і семінарських занять. Окремий блок питань, необхідних для засвоєння студентами, виноситься на самостійне опрацювання. Основними формами контролю самостійної роботи є: письмові та усні опитування студентів, проведення контрольних робіт, написання рефератів.

Курс побудований як інтегрований, на основі використання знань з історії України, усної народної творчості, психології, культурології та низки інших дисциплін.

Даний методичний посібник включає:

- критерії оцінювання знань студентів;
- основні теми лекційних та практичних занять;
- теми рефератів, рекомендованих для написання;
- зразки тестових завдань;
- програмові вимоги до навчального курсу;
- список рекомендованої літератури;
- перелік основних понять і термінів, необхідних для засвоєння предмету.

Система **оцінювання знань студентів** передбачає поточний контроль знань, контрольну роботу та індивідуальну роботу.

Основні теми лекційних і практичних занять для студентів складені в тій кількості, яка передбачена навантаженням з даного курсу. Під час лекційних занять студентам подається базовий теоретичний матеріал з курсу «Етнографія». Практичні заняття можуть проходити у формі колоквиуму, диспутів, доповіді із повідомленням. У рамках семінарських занять також передбачається виступ студентів із **рефератами**, які є формою самостійної роботи студентів.

Програмові вимоги містять перелік найосновніших тем, які розкриваються у ході лекційних і практичних занять, або ж виконуються в якості самостійної роботи (реферати, виступи, короткі повідомлення тощо).

Список рекомендованої літератури включає обов'язковий перелік, словники і довідники, а також додаткову літературу, ознайомлення з якою дозволить краще засвоїти матеріал курсу.

Перелік основних термінів допомагає студентам оволодіти понятійно-категоріальним апаратом курсу.

ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Семестровий контроль рівня знань та успішності студентів відбувається у формі заліку.

Підсумковий бал розраховується та виставляється викладачем на останньому семінарському занятті та складається з суми **підсумкового балу за семінарські заняття** (максимально 30 балів), **балу за модульну контрольну роботу** (максимально 50 балів) і **балу за індивідуальну роботу** (максимально 20 балів) та в сукупності становить максимально 100 балів.

При **поточному контролі** оцінюються: систематичність роботи на семінарських заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, знання джерельного та історіографічного матеріалу, активність при обговоренні питань. Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»).

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальний усний аналіз поставлених питань;
- вибіркове усне опитування «з місця»;
- дискусійне обговорення питань;
- індивідуальне розв'язування практичних завдань, проблемних запитань чи завдань;
- фронтальне стандартизоване опитування за тестами протягом 5 – 10 хв.;
- письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

Підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські заняття. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в

обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок (див. додатки 1 – 2);

Підсумковий бал за семінарські заняття обраховується з урахуванням коефіцієнту **6**.

Додаток 1

Приклад обрахунку підсумкового балу за семінарські заняття:

3 дисципліни студент протягом семестру отримав 4, 5, 3, 3, 3. Підсумкова оцінка за семінарські заняття за семестр складає: $(4+5+3+3+3) : 5 = 3,6$. Підсумковий бал за семінарські заняття складає: $3,6 \times 6 = 21,6 \approx 22$ бали.

Додаток 2

Приклад обрахунку підсумкового балу за семінарські заняття, коли студент отримав незадовільну оцінку:

Студент протягом семестру отримав 3, 2, 3. Підсумкова оцінка за семінарські заняття за семестр складає: $(3+2+3) : 3 = 2,666667 \approx 2,67$. Підсумковий бал за семінарські заняття складає: $2,67 \times 6 = 16,02 \approx 16$ балів.

Контрольна робота

Написання контрольної роботи є необхідною умовою для виставлення підсумкової оцінки студенту. Якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт з даної навчальної дисципліни.

Контрольна робота передбачає формулювання 4 завдань: 3 – теоретичних та 10 тестових. Теоретичні питання оцінюються по 10 балів (разом 30 балів), а тестові – по 2 бали (разом 20 балів). У сумі – 50 балів.

У разі відсутності студента при написанні модульної контрольної роботи, йому надається можливість написати її в позааудиторний час, визначений графіком індивідуальної роботи викладача. У випадку неявки студента на повторне написання модульної контрольної роботи, за неї йому виставляється 0 балів.

Індивідуальне завдання може виконуватися у формі реферату, презентації на певну тематику чи у вигляді польових матеріалів, зібраних студентом. Індивідуальна робота оцінюється максимально у 20 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти у процесі вивчення дисципліни

Поточне оцінювання та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1.					Змістовий модуль 2.				
Т.1	Т.2-3	Т.4	ІНДЗ	Сума	Т.5-6	Т.7-8	Контрольна робота	Сума	
5	10	5	20	40	5	5	50	60	100

Т.1, Т.2 ... Т. 8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90 – 100	<i>зараховано</i>	<i>A</i>
80 – 89		<i>B</i>
70 – 79		<i>C</i>
60 – 69		<i>D</i>
50 – 59		<i>E</i>
26 – 49	<i>незараховано</i>	<i>FX</i>
1 – 25		<i>F</i>

АНОТАЦІЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Становлення української етнографії як самостійної галузі знань. Предмет і завдання курсу

Тема 2 – 3. Методика проведення польових етнографічних досліджень та їх значення для філологічної науки

Тема 4 – 5. Етнографічне районування та етнографічні групи

Тема 6. Матеріальна культура як складова народної етнокультури, її види та форми вираження. Житло та їжа

Тема 7. Громадський побут українців

Тема 8. Традиційна українська сім'я: структура і функції

Тема 9. Етнопсихологія українців

Тема 10. Традиційна культура в умовах глобалізації

Лекція 1
СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОГРАФІЇ
ЯК САМОСТІЙНОЇ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ.
ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ
(2 год.)

Предмет, завдання і джерела курсу «Етнографія». Основні напрямки етнологічних досліджень. Етапи становлення української етнографії.

Проблема предметного поля етнології, антропології, етнографії, українознавства і народознавства. Понятійний апарат дисципліни (терміни етнос, нація, народ, етногенез, етнічна спільнота, етнонім, етноніміка).

Джерела етнографічних досліджень (археологічні, антропологічні, етнографічні, лінгвістичні, дані палеозоології, палеоботаніки, писемні джерела тощо). Основні методи досліджень: порівняльно-історичний метод (метод компаративного аналізу), генетичний, метод типологізації, метод реконструкції пережитків.

Лекція 2 – 3.
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВИХ
ЕТНОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ
ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФІЛОЛОГІВ
(4 год.)

Етапи експедиційної народознавчої роботи: підготовчий, основний, підсумковий. Стаціонарні, тривалі (маршрутні і кущові) та короткотермінові експедиції. Особливості здійснення спостереження в польових умовах. Вибіркове та суцільне обстеження. Складання вибірки. Письмове опитування (анкетування). Види інтерв'ю (формалізоване, напівформалізоване, відкрите) та правила його проведення.

Методика пошуку і відбору інформаторів, знайомство. Роль органів місцевої влади в успішному проведенні експедиції. Правила роботи з інформатором. Колективна бесіда. Метод змагання між респондентами. Етика польових досліджень. Принципи захисту інформатора. «Кодекс професійної етики етнологів, антропологів». Програмний документ ООН «Людина як об'єкт захисту».

Робота із запитальником. Загальні (комплексні програми) та тематичні програми. Методика підготовки програми-запитальника.

Способи фіксації матеріалів опитувань респондентів. Фіксація речових матеріалів та елементів духовної культури етносу. Опис предметів і явищ, графічна фіксація (малювання, креслення, копіювання), аудіозапис, фотографуванням і відеозйомка. Особливості паспортизації даних.

Дослідження обрядової сфери та фольклору. Правила фіксації фольклорних матеріалів на слух та за допомогою технічних засобів. Аудіо та відеозаписи обрядових дійств.

Лекція 4 – 5.

ЕТНОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТА ЕТНОГРАФІЧНІ ГРУПИ

(4 год.)

Українські етнографічні групи. Визначення «етнографічна група». Бойки, гуцули, лемки, поліщуки і литвини: версії походження назви, територія розселення, локальні особливості культури.

Географічні межі Покуття, перші історичні згадки. Дослідники етнографії Покуття (О.Кольберг, Я.Головацький). Сучасний стан етнографічного вивчення Покуття. Етнокультурна специфіка Покуття. Територіальні межі

Бойківщини. Сучасний стан етнографічного вивчення Бойківщини. Етнокультурна специфіка: одяг, житло, харчування, основні заняття бойків.

Територіальні межі Гуцульщини. Етимологія назви «гуцул» та версії походження гуцулів. Перші дослідники етнографії Гуцульщини (С. Витвицький, В.Шухевич, А.Онищук, Р.Кайндль, С.Вінценз та інші). Праця С.Витвицького «Історичний нарис про гуцулів». Сучасний стан етнографічного вивчення Гуцульщини. Етнокультурна специфіка: особливості житлового будівництва («гражда»), традиційний одяг та харчування гуцулів.

Географічні межі Опілля. Етимологія назви «Опілля». Перші дослідники етнографії Опілля (Є.Желехівський, Я.Головацький, І.Франко, А.Фішер). Сучасний стан етнографічного вивчення Опілля.

Лекція 6.
МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА
НАРОДНОЇ ЕТНОКУЛЬТУРИ, ЇЇ ВИДИ ТА
ФОРМИ ВИРАЖЕННЯ.
ЖИТЛО ТА ЇЖА
(2 год.)

Народна архітектура українців. Традиційні типи поселень на Україні. Етнографічні особливості двору і житла. Символіка та особливості інтер'єру української хати. Святе місце – покуть. Зміна типів поселень та житла на Україні у ХХ – ХХІ ст.

Традиції виробництва і споживання продуктів харчування. Їжа рослинного (страви із зернових культур та овочів) і тваринного (м'ясні, молочні і рибні страви) походження. Методи термічної обробки продуктів харчування (сушіння),

безтермічної ферментації (соління, квашення) та в'ялення, вудження. Напої (безалкогольні та із вмістом алкоголю).

Щоденні, святкові та обрядові страви, способи їх приготування. Режим харчування. Пости і харчові забобони. Посуд.

Лекція 7. ГРОМАДСЬКИЙ ПОБУТ УКРАЇНЦІВ (2 год.)

Поняття громади та громадського побуту. Територіальна та церковна (церковне братство, братство допомоги убогим учням, жіноче товариство для оздоблення церкви, церковна рада) громади. Структура сільської громади.

Особливості громадського самоврядування. Громадський схід (віче, копа, копні збори) та народний копний суд. Обов'язки голови громадської ради (війта) і радних.

Молодіжна громада та закони її функціонування. Дівочі й парубочі громади. Обов'язки керівника парубочої громади («старший парубок», «отаман», «береза», «вожай»).

Ініціаційні ритуали при вступі у молодіжну громаду дівчат і парубків. Обряд «коронування». Вечорниці (досвітки).

Система звичаєвого права.

Функції громади: соціального захисту (організація нічної варти, церковна сторожа), колективної взаємодопомоги (толока, супряга), формування морально-етичного клімату в селі (ставлення до покриток).

Соціальні санкції (фізичне покарання, висміювання, обструкція, бойкот, уникання тощо).

Культурно-просвітні товариства. Громадсько-політичні свята. Антиалкогольний рух.

Лекція 8

ТРАДИЦІЙНА УКРАЇНСЬКА СІМ'Я: СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ

(2 год.)

Сім'я як первинна господарська ланка в українському селі. Історичні форми і типи української сім'ї.

Види сімей: однопоколінні (подружня пара), двопоколінні (батьки і неодружені діти) та трьохпоколінні (подружжя, діти та батьки чоловіка чи дружини).

Соціальна структура сім'ї, її чисельний склад. Динаміка народжуваності в Україні. Бездітні сім'ї і ставлення до них громади. Погляди на бездітність як кару за гріхи. Інститут усиновлення.

Національна структура сім'ї. Змішані шлюби. Шлюби «на віру» та розлучення.

Соціальні типи (селянські, заробітчанські, робітничі сім'ї та сім'ї інтелігенції). Проблема соціальної ендогамії. Тип авторитету.

Становище жінки у селянській родині. Патріархальні та егалітарні сім'ї. Ставлення до вдів, сиріт, покриток, незаконнонароджених дітей. Дуалізм у ставленні до дітей.

Функції сім'ї: природного та етнічного відтворення, економічна, виховна, сексуально-емоційна та експресивно-рекреаційна функція.

Лекція 9

ЕТНОПСИХОЛОГІЯ УКРАЇНЦІВ

(2 год.)

Психічний склад нації. Національний характер: визначення, основні ознаки. Чинники формування українського національного характеру за О.Кульчицьким (расові, геопсихічні, історичні, соціопсихічні,

культуроморфні, глибиннопсихологічні). Амбівалентність української ментальності.

Інтровертність вищих психічних функцій українців. Індивідуалізм українського менталітету та трактування цієї риси у працях В. Яніва, І.Мірчука, Д. Чижевського, В. Липинського, Д.Донцова та Ю.Липи. Громадськість (нахил до малого гурту) та ідеал дбайливості, ощадності. «Кордоцентризм» української душі у вченні Г.Сковороди та праці П.Юркевича «Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого».

Соціальний егалітаризм, емоційність, етноцентризм українців.

Релігійність як вияв українського національного характеру. Особливості української релігійності у дослідженнях М.Костомарова та М.Грушевського. Консерватизм українського селянства.

Ставлення українців до природи. Теоретичне осмислення антеїзму у «Листах до братів-хліборобів» В. Липинського.

Вплив родинного життя на формування ментальності українців. Культ жінки-матері та Богородиці.

Лекція 10.

ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

(2 год.)

Трансформація традиційної культури українців в умовах глобалізації. Проблема відродження та збереження традиційних звичаїв і обрядів. Роль ЗМІ у трансформаційних процесах.

Елементи «західної» культури у весільних обрядах, звичаях, пов'язаних із народженням дитини і хрестинами.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОГРАФІЇ (2 год.)

1. Літописи, давньоруські билини як джерело нагромадження знань про етнічний розвиток України.
2. Відомості про культуру і побут українців в описах іноземних дипломатів і мандрівників.
3. Етнографічні дані в «Описі України» Г.Боплана.
4. Праця «Обичаї, поверья, кухня и напитки малороссиян» М.Маркевича (1804 – 1860).

Студентам потрібно звернути особливу увагу на роботу із джерелами, серед яких «Повість минулих літ», «Слово о полку Ігоревім», «Повчання дітям» Володимира Мономаха, «Галицько-Волинський літопис», давньоруські билини та інші. На основі вказаних джерел слід проаналізувати витоки формування етнографічних знань, матеріально-побутову культуру та соціальні відносини населення. Для належної підготовки першого питання доцільно використати збірник «Етнонаціональна історія України в документах і матеріалах» (Вип.1), де вміщені документи, які відображають складні процеси етнічного розвитку населення України у VIII – XII ст.

При розкритті другого питання варто використати працю М.Січинського «Чужинці про Україну» та Г.Боплана «Опис України».

Терміни і поняття: етногенез, автоетнонім, екзоетнонім.

Питання для самоконтролю:

1. Як у «Повісті минулих літ» трактувалося походження назви «Русь» та утворення Давньоруської держави?
2. Як пояснювали походження етнонімів «слов'яни» і «русь» автор «Синописа» та Феодосій Сафонович?
3. Які весільні звичаї українців описував Г.Боплан?
4. Які демонологічні персонажі зустрічаються у праці «Обичаї, поверья, кухня и напитки малороссиян» М.Маркевича?

Джерела:

«Слово о полку Игоревім». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.kiev.ua>.

Боплан Г. Опис України / Гійом Левассер де Боплан. Українські козаки та їхні гетьмани; Богдан Хмельницький / П.Меріме / Пер. з фр. Я. Кравця. – Львів: Каменяр, 1990. – 301 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/boplan/bop2.htm>

Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Махновця; відп. ред О.Мишанич. – К., 1989. – 591 с. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/litop/lit28.htm>

Шевальє П. Історія війни козаків проти Польщі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/chevalier/shevl.htm>

Етнонаціональна історія України в документах і матеріалах. – Вип. 1. – К., 1997.

Маркевич Н. Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К.: Либідь, 1991. – С. 52 – 169. Режим доступу: <http://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=3584323>

Січинський В. Чужинці про Україну. – Львів: Світ, 1991. – 129 с. Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/istoriya/2206-sichinskiy-v-chuzhintsi-pro-ukrayinu>

Література:

Кирчів Р. Донаукові зацікавлення українським фольклором та етнографією // Народна творчість та етнографія. – 2005. – №3. – С. 52–65. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2005/journ2005.html>

Корпанюк М. Михайло Максимович про місце написання «Слова о полку Ігоревім» і його зв'язок з українським фольклором (До 200-річчя від дня народження вченого) // Народна творчість та етнографія. – 2004. – № 4. – С.4 – 14. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2004/N4/Art01.htm>

Макарчук С. Етнічна історія України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 471 с. Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarчук_eiu/

Макарчук С. Писемні джерела з історії України. – Львів: Світ, 1999. – 352 с.

П'ятаченко С. Із спостережень над текстом «Плачу Ярославни» в «Слові о полку Ігоревім // Народна творчість та етнографія. – 2003. – № 1 – 2. – С. 58 – 62. Режим доступу: http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2003/N1_2/Art_15.html

Толочко О. Нестор-Літописець: біля джерел однієї історичної традиції // Київська старовина. – 1996. – Ч. 4 – 5. – С. 11 – 35.

Семінарське заняття № 2
УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ
ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ПОБУТУ УКРАЇНЦІВ
(2 год.)

1. Особливості вивчення усної народної творчості у польових умовах.
2. Родинний побут українців у народних піснях.
3. Казка як джерело до вивчення традиційного побуту українців.
4. Національний характер українців у приказках та прислів'ях.
5. Народні легенди та перекази українців Карпат.

З'ясовуючи специфіку вивчення усної народної творчості у польових умовах, варто використати посібники М.Паньківа «Організація польових досліджень з етнографії» та М.Глушка «Методика польового етнографічного дослідження».

Література:

Бріцина О. Сучасні аспекти методики збирання народної прози [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2003/N3/Art3.html>

Дем'ян Г. Українські повстанські пісні 1940 – 2000 років: (історико-фольклористичне дослідження). – Львів: Галицька видавнича спілка, Київ: Українська видавнича спілка, 2003. – 581 с.

Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження. – Львів, 2008. – 288 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?>

Грица С. Фольклор у просторі і часі: Вибрані статті. – Тернопіль: «Астон», 2000. – С. 179 – 205.

Казки Українських Карпат / Запис і упорядкування М. Зінчука. – Львів: Каменярь, 1994. – 304 с.

Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України. Нариси й статті. – Львів, 2002. – 352 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=30467>

Кирчів Р. Сім'я в українському фольклорі // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – 2009. – Вип. 1.

Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Упор. Л. Орел, К. Міщенко. – К.: ІСДО, 1995. – 232 с. Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm

Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2001. Режим доступу: <http://www.pulib.if.ua/part/11721>

Маєрчик М. Польові дослідження: проблема достовірності й порозуміння // Народна творчість та етнографія. – 2003. – №1 – 2. Електронний ресурс. Режим доступу: http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2003/N5_6/Art11.html

Мушкетик Л. Світ людських бажань у народній казці Українських Карпат // Народна творчість та етнографія. – 2010. – № 1. – С. 100 – 110. Електронний ресурс. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/37888/10-Mushketyk.pdf?sequence=1>

Паньків М. Організація польових досліджень з етнографії (для студентів історичного факультету та краєзнавців): Методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2005. – 124 с.

Паньків М. Програма-запитальник для збирачів етнографічних пам'яток. – Івано-Франківськ, 1991. – 44 с.

Сокіл В. Народні легенди та перекази українців Карпат. – К.: Наук. думка, 1995. – 157 с.

Топонімічні легенди та перекази українців Карпат / Зібрав і впорядкував Василь Сокіл. – Львів: Каменяр, 1994. – 206 с.

Українська минувшина. – К., 1993. – 256 с. Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/mynuvshyna>

Семінарське заняття № 3

ЕТНОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ

(2 год.)

1. Система регіональної етнічності українського народу (критерії і поняття).
2. Розвиток етнічних земель та регіонів.
3. Етнографічне районування Прикарпаття.
4. Походження назв, антропологічні особливості та традиційно-побутова культура етнографічних груп.

Підготовка до даного семінарського заняття передбачає з'ясування сучасних наукових підходів до етнографічного районування України і Прикарпаття зокрема. Особливу увагу рекомендується звернути на співвідношення етнографічного і адміністративно-політичного районування. Для повного оволодіння темою студенти повинні вміти показати на карті історико-етнографічні райони та території проживання представників різних етнографічних груп. Слід взяти до уваги, що більшість етнологів виділяють на території України Центрально-східний регіон (Середнє Подніпров'я, Слобожанщина, Південь України), Українське Полісся та Західний (Південно-західний) регіон.

Розглядаючи третє і четверте питання, студенти повинні вміти окреслити межі Гуцульщини, Бойківщини, Опілля і Покуття, дати характеристику етнографічних особливостей населення Прикарпаття.

Терміни і поняття: історико-етнографічний район, адміністративно-територіальна одиниця, етнічні землі, етнографічна група, етнічна група, субетнос.

Питання для самоконтролю:

1. Які особливості етнографічного районування Прикарпаття?

2. Які існують версії походження назви «гуцул»?
3. Окресліть поняття «Галичина».

Література:

Вагилевич І. Бойки, русько-слов'янський люд у Галичині: [пер. з пол., передм. Р. Кирчіва] // Жовтень. – 1978. – № 12. – С. 112 – 130.

Вагилевич І. Лемки – мешканці західного Прикарпаття // Народна творчість та етнографія. – 1965. – № 4. – С. 76 – 79.

Глушко М. Етнографічне районування Української Галичини (за матеріалами наукових досліджень ХІХ – початку ХХІ ст.) // Галичина: етнічна історія. Електронний ресурс. http://shron.chtyvo.org.ua/Makararchuk_Stepan/Halychyna_Etnichna_istoriia_Tematychnyi_zbirnyk_statei.pdf

Глушко М. Етнографічне районування України: стан, проблеми, завдання (за матеріалами наукових досліджень другої половини ХХ – початку ХХІ століть) // Вісник Львівського університету ім. І.Франка. Серія історія. – 2009. – Вип. 44. – С. 179 – 214. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://clio.lnu.edu.ua-/Vipusk_44_files/07.pdf

Глушко М. Історико-етнографічне районування Галичини: сучасний стан // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – 2009. – Вип.1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/karlec/2009_1/Glysko.pdf

Грабовецький Б. Походження слова «гуцул» // Гуцульщина. – 2001. – Ч. 62. – С. 14 – 17.

Горленко В. Етнографічне районування: Географічна енциклопедія України. – К., 1989. – Т. 1. – С. 393 – 394.

Етнографічна мозаїка // Прикарпаття: спадщина віків. – Львів: Манускрипт, 2006. – С. 440 – 445.

Етнографічні регіони Прикарпаття: матеріальна і духовна культура: рек. бібліогр. покажч. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. – 79 с. <http://lib.if.ua/publish2010/1271148386.html>

Копчак С., Копчак Ю. Динаміка загальної чисельності населення Карпатського регіону // Українознавчі студії. – 2001. – №3. – С.193 – 216.

Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект. Монографія / В.Грещук, В.Кононенко, М.Лесюк, М.Паньків, М. Романюк, С.Хороб та інші. – Київ–Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – 315 с.

Макарчук С. Історико-політичне та етнографічне районування України: питання співвіднесеності // Народознавчі Зошити. – 2001. – №3. – С. 388 – 393.

Макарчук С. Етнографічні райони України: до історіографії дослідження // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2012. – Вип. 21. – С. 525 – 534. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://bojky.files.wordpress.com/2013/11/makarchuk.pdf>

Франко І. Етнографічна експедиція на Бойківщину // Франко І. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. 36. – С. 68–99. Режим доступу: <http://bojkosvit.com/chytalnya/naukovi-pratsi-pro-bojkiv/etnohrafichna-ekspedytsiya-na-bojkivschynu/>

Витвицький С. Історичний нарис про гуцулів / Переклад, передмова, примітки Миколи Васильчука – Коломия, 1993. – 94 с.

Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів. Режим доступу: <http://igormelika.com.ua/moi-karpati/zhitty-a-buttya/rik-u-viruvannyaх-guculiv>

Семінарське заняття № 4
МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА
ЯК ОКРЕМА СКЛАДОВА НАРОДНОЇ
ЕТНОКУЛЬТУРИ.
ОДЯГ ТА ХАРЧУВАННЯ
(2 год.)

1. Традиційний народний одяг.
2. Локальні особливості народного одягу.
3. Народна їжа українців: традиційна і сучасна.
4. Регіональні особливості харчування населення Прикарпаття.

Терміни і поняття: свита, опанча, капота, чільце, рантух, харчові заборони, піст.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте традиційний одяг бойків, гуцулів та лемків.
2. Як типологізують народну їжу українців?

Література:

Артюх Л. Гостина в українців у контексті комунікації // Народна творчість та етнографія. – 2010. – № 3. – С. 64 – 71.

Артюх Л. Вогонь і вода в системі звичаєвих заборон // Народна творчість та етнографія. – 2012. – № 3. – С. 31 – 41.

Артюх Л. До історії напоїв у харчовій культурі українців // Народна творчість та етнографія. – 2006. – №5. – С. 41 – 51.

Артюх Л. Звичаєві заборони, пов'язані з хлібом: традиції і сучасне побутування // Народна творчість та етнографія. – 2012. – № 6. – С. 7 – 14.

- Артюх Л. Традиції та їх збереження в сучасному харчуванні // Народна творчість та етнографія. – 1984. – №1. – С. 24 – 28.
- Борисенко В. Обрядове печиво в українській традиційній культурі // Народна творчість та етнографія. – 2011. – № 4. – С. 13 – 21.
- Борисенко В. Традиції української національної кухні // Українознавство. – 2012. – № 1. – С. 147 – 149.
- Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: На матеріалах святково-обрядової культури українців: навч. посіб. / В.Борисенко. – К.: Унісерв, 2000. – 192 с.
- Воропай О. Український народний одяг // Звичаї нашого народу / О. Воропай. – К., 1993. – С. 474–573.
- Гайова Є. Плахта / Є. Гайова // Нар. мистецтво. – 2003. – №3/4. – С. 44–47.
- Гонтар Т. Народне харчування українців Карпат. – К.: Наукова думка, 1979.
- Етногенез та етнічна історія українських Карпат. У 4 т. – Львів, 1999. – Т. 2.
- Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект. Монографія / В.Грещук, В.Кононенко, М.Лесюк, М.Паньків, М. Романюк, С.Хороб та інші. – Київ–Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – 315 с.
- Іваневич Л. До особливостей класифікації жіночого натільного одягу українців Поділля // Народна творчість та етнографія. – 2013. - №3. – С. 91 – 98.
- Качалка Н. Повсякденні страви Київщини // Берегиня. – 2006. – № 3. – С. 85–88.
- Кирпан А. Релікти українського костюму // Карпати. Туризм. Відпочинок. – 2006. – № 2. – С. 74 – 77.
- Косміна О. Традиційне вбрання українців. Т.1.: Лісостеп. – К.: Балтія-Друк, 2008. – 160 с.
- Косміна О. Традиційне вбрання українців. Т.2: Полісся. Карпати. – К.: Балтія-Друк, 2008. – 160 с.

- Лозко Г. Одяг, ткацтво, вишивка // Українське народознавство / Г. Лозко. – К., 1995. – С. 333–336.
- Матейко К. Український народний одяг: етногр. слов. – К.: Наук. думка, 1996. – 196 с.
- Ніколаєва Т. Історія українського костюма. – К.: Либідь, 1996. – 176 с.
- Ніколаєва Т. О. Національний традиційний одяг // Київська старовина. – 1993. – № 3. – С. 86–94.
- Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії / Під ред. М.Кугутяка. – Львів: Манускрипт-Львів, 2006. – 596 с.
- Українська минувшина. – К., 1993. – 256 с. Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/mynuvshyna>
- Скуратівський В. Обрядові напої // Берегиня. – 2007. – № 3. – С. 55–65.
- Стасько Б., Марусик Н. Український народний одяг (Західні етнографічні регіони): навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2009. – 120 с.
- Український народний одяг XVII – початок XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського / Авт. та упоряд. Д. Крвавич, Г. Стельмащук; Ред. Ю.Гошко. – К., 1988. – 272 с.
- Український народний одяг. Електронний ресурс. <http://ukrbiblioteka.org/uploads/books/PDF/sfuzo-ukr-folk-costumes.pdf>
- Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру. – Львів: Свічадо, 2007. – 120 с.
- Франко І. Етнографічна експедиція на Бойківщину // Франко І. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. 36. – С. 68–99. Режим доступу: <http://bojosvit.com/chytalnya/naukovi-pratsi-pro-bojkiv/etnohrafichna-ekspedytsiya-na-bojkivschynu/>
- Франко О. Карпатські бойки і їх родинне життя // Перший вінок. Жіночий альманах. – Львів, 1897. – С. 217–230. <http://bojosvit.com/chytalnya/naukovi-pratsi-pro-bojkiv/karpatski-bojky-i-jih-rodynne-zhytje/>

Семінарське заняття № 5 НАРОДНІ ЗНАННЯ УКРАЇНЦІВ (2 год.)

1. Космогонічні знання і міфи українців.
2. Народна медицина і ветеринарія.
3. Народна ботаніка і зоологія.
4. Українська народна метеорологія і календар.

Студентам слід ознайомитися із світоглядними уявленнями, віруваннями та повір'ями українців. Особливу увагу необхідно звернути на космогонічні уявлення, залишки культу Сонця у календарних звичаях та обрядах. Для цього варто скористатися працею Г.Булашова «Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування».

На основі рекомендованих джерел та літератури проаналізуйте:

- культу вогню та води;
- есхатологічні уявлення;
- вірування в Долю, Смерть, в осіб з надприродними властивостями («хмарників», «тучників»);
- основні персонажі української міфології.

Охарактеризуйте народні знання та уявлення у сфері астрономії, метеорології, математики, інженерії, метрології, ботаніки, зоології, медицини, ветеринарії, ґрунтознавства, вірування, пов'язані із походженням хвороб. Як у місцевому фольклорі відображені етноботаніка та зоологія?

Визначіть такі об'єми мір для сипучих тіл на Прикарпатті: «мірка», «пів бочки», «чвертка», «гарнець».

Визначіть наступні одиниці вимірювання у ткацькій справі: «чисниця», «пасмо», «півмітки», «повісмо».

Терміни і поняття: космогонічні уявлення, есхатологічні уявлення, солярний символ, метеорологія, народна медицина, етноботаніка, етнотзоологія, метрологія, «лікоть», «мірка», «повісмо», «гарнець».

Література:

- Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців Півдня: іноетнічні впливи // Народна творчість та етнографія. – 2013. – № 2. Електронний ресурс. Режим доступу: http://etnolog.org.ua/books/nte/nte_2013/2_2013/nte_2_2013.pdf
- Хобзей Н. Гуцульська міфологія: Етнолінгвістичний словник. – Львів, 2002. – 216 с. Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=28672>
- Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К.: Наукова думка, 1983. – 304 с.
- Болтарович З. Українська народна медицина: Історія і практика. – К.: Абрис, 1994. – 320 с.
- Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. – К.: Фірма «Довіра», 1993. – 414 с. Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm
- Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології / Х.Вовк. – К.: Мистецтво, 1995. – 335 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?id=431>
- Етнографія України: Навчальний посібник / С.Макарчук, Ю.Гошко, Р.Кирчів та ін.; за ред. С.Макарчука. – Львів: Світ, 1994. – 520 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarчук_eu/
- Ігнатенко І. Народні ембріологічні уявлення українців // Народна культура українців: життєвий цикл людини: історико-етнологічне дослідження у 5 т. – К.: Дуліби, 2008. – Т. 1: Діти. Дитинство. Дитяча субкультура. – С. 3–12. Режим доступу: <http://dotyk.in.ua/ignatenko.html>
- Колодюк І. Народна медицина у традиційній культурі українців Центрального Полісся (остання чверть ХХ –

початок ХХІ ст): Монографія. – К., 2006. – 147 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://do.rulitru.ru/v19485/колодюк>

Конобродська В. Поліський поховальний і поминальні обряди Електронний ресурс. Режим доступу: <http://do.rulitru.ru/>

Максимович М. Дні і місяці українського селянина. – К., 2002. – 189 с.

Панкратова О.Л., Єлагін А.В. Народні астрономічні знання Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Philologia/9_121532.

Паньків М. Числа, міри й час: Історико-етнографічний аспект: навчальний посібник зі спецкурсу для підготов. студ. із спец. «Історія» і «Етнологія». – Івано-Франківськ, 2012. – 104 с.

Українська минувшина. – К., 1993. – 256 с. Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/mynuvshyna>

Українське народознавство / За заг. ред. С.Павлюка. – К.: «Знання», 2004. – 591 с.

Чеховський І. Демонологічні вірування і народний календар українців Карпатського регіону. – Чернівці, 2001. – 303 с.

Семінарське заняття № 6
РОДИННІ ЗВИЧАЇ ТА ОБРЯДИ
(2 год.)

1. Специфіка весільного обряду українців:
 - а) передвесільний період (сватання);
 - б) вінчання;
 - в) рослини, монети та інші предмети у весільній обрядовості.
2. Звичаї і обряди, пов'язані із народженням дитини і хрестинами.
3. Похоронно-поминальна обрядовість.

Терміни і поняття: народний календар, звичай, обряд, ритуал, ініціація, оберіг.

Питання для самоконтролю:

1. Як впливають сучасні глобалізаційні процеси на традиційну обрядовість українців?
2. Що ми розуміємо під поняттям «обряди переходу»?

Література:

- Балушок В. Елементи давньослов'янських ініціацій в українському весіллі // Народна творчість та етнографія. – 1994. – № 1. – С. 31 – 37.
- Борисенко А. Весільні звичаї на Україні. – К.: Наук. думка, 1988. – 188 с.
- Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології. – К.: Мистецтво, 1995. – 335 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?id=431>
- Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. – К.: Оберіг, 1993. – 589 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.svit.in.ua/kny/voropaj/znn_t1.pdf
- Галайчук В. З духовної культури Богородчанщини: звичаї, вірування та повір'я, пов'язані зі світоглядними уявленнями

про смерть і померлих ... // Міфологія і фольклор. – 2010. – № 3 – 4. – С. 27 – 49. Електронний ресурс. Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Mifolohiia_i_folklor/2010_N3-4_7.pdf

Гузій Р. З народної танатології: карпатознавчі розсліди. – Львів: Афіша, 2007. – 206 с.

Етногенез та етнічна історія українських Карпат. У 4 т. – Львів, 1999. – Т.2.

Коваль-Фучило І. Похоронний ритуал: проблема функціонування і сприйняття // Берегиня. – 2000. – № 1. – С. 53 – 56.

Кушніренко Н. Молодий як місяць, молода як зірка... // Карпати. Туризм. Відпочинок. – 2005. – № 4. – С. 48 – 53.

Маєрчик М. Ритуал і тіло. Структурно-семантичний аналіз обрядів родинного циклу. – К.: Критика, 2011. – 325 с. Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=43636>

Паньків М. Весілля у селі Вербівцях на Городенщині. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 108 с.

Паньків М. Родильні обряди та догляд за дитиною на Покутті (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.) // Ямгорів: Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – 1997. – Ч. 9 – 10. – С. 138 – 149.

Паньків М. Сучасні традиційні обряди на Покутті та проблема їх збереження // Етнос і культура. – 2003. – № 1.

Свйонтек І. Весілля у Карпатах // Народне мистецтво. – 2007. – №1–2. – С.70 – 72.

Скуратівський В. Вінець. – К.: Вид. УСГА, 1994. – 231 с.

Українська минувшина. – К., 1993. – 256 с. Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/mynuvshyna>

Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів: Вибрані твори. – Верховина: Редакція журналу (видавництво) «Гуцульщина», 2009. – 352 с.

Семінарське заняття № 7
КАЛЕНДАРНА ОБРЯДОВІСТЬ УКРАЇНЦІВ
(2 год.)

1. Свята осінньо-зимового циклу.
2. Свята весняно-літнього циклу.
3. Локальні особливості календарних обрядів українців.
4. Трансформація традиційних обрядів в умовах глобалізаційних процесів.

При підготовці до семінарського заняття студентам рекомендується особливу увагу звернути на працю К.Сосенка «Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрого Вечера».

Потрібно на основі сучасних етнологічних досліджень охарактеризувати методологічний підхід до вивчення теми традиційної обрядовості українців, висвітлити основні обряди осінньо-зимового циклу у порівняльному зрізі етнографічних регіонів України. На основі власних спостережень та опитувань старожилів описати Різдвяні свята у своєму населеному пункті, проаналізувати етапність весняно-літньої обрядовості.

Література:

- Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології. – К.: Мистецтво, 1995. – 335 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?id=431>
- Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. – К.: Оберіг, 1993. – 589 с.
- Етногенез та етнічна історія українських Карпат. У 4 т. – Львів, 1999. – Т.2.
- Ігнатенко І. Роль та функції жінок похилого віку в традиційній культурі українців: соціобіологічний підхід // Етнічна історія народів Європи: Зб. наук. пр.: – К., 2012. –

Вип. № 38. – С. 37 – 40. Режим доступу:
<http://dotyk.in.ua/ignatenco2.pdf>

Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К., 1994. – Кн. 1 – 4. Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=49929>

Кухарєва О.К. Звичаї та обряди осінніх календарних свят в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//www.cultural-studies.in.ua/knigi_7_28.php](http://www.cultural-studies.in.ua/knigi_7_28.php)

Маєрчик М. Ритуал і тіло. Структурно-семантичний аналіз обрядів родинного циклу. – К.: Критика, 2011. – 325 с.

Максимович М. Дні та місяці українського селянина. – К.: Обереги, 2002. – 188 с.

Паньків М. Сучасні традиційні обряди на Покутті та проблема їх збереження // Етнос і культура. – 2003. – № 1.

Скуратівський В. Місяцелік: Український народний календар. – К.: Мистецтво, 1993. – 208 с.

Скуратівський В. Русалії. – К.: Довіра, 1996. – 734 с.

Скуратівський В. Святвечір: Нариси дослідження у 2 кн. – К.: Перлина, 1994. – Кн. 1. – 288 с.; Кн. 2. – 192 с.

Скуратівський В. Український народний календар. – К.: Техніка, 2003. – 383 с.

Сосенко К. Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрого Вечера / Репринтне видання. – К.: СІНТО, 1994. – 360 с.

Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів: Вибрані твори. – Верховина: Редакція журналу (видавництво) «Гуцульщина», 2009. – 352 с. Режим доступу: <http://igormelika.com.ua/moi-karpati/zhittya-buttya/rik-u-viruvannyaх-guculiv>

Семінарське заняття № 8
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО
(2 год.)

1. Традиції народної вишивки.
2. Писанкарство.
3. Різьба по дереву.
4. Інші види декоративно-прикладного мистецтва (мосяжництво, плетіння з бісеру, килимарство, витинанки, сирна пластика тощо).

Розглядаючи традиції народної вишивки, потрібно взяти до уваги різні техніки виконання, серед яких найбільш розповсюдженими є «хрестик», «стебелевий шов», «двостороння гладь», «виколювання», «вирізування», «мережання», «штапівка» та інші. Особливу увагу потрібно звернути на локальні особливості української вишивки. Наприклад, для Гуцульщини характерні різноманітність композиційного вирішення геометричних, іноді геометрично-рослинних мотивів та багатство колориту. Теж саме стосується писанкарства та його символіки.

Студенти повинні знати основні осередки художньої обробки дерева, особливості орнаментики килимів на Прикарпатті.

Для кращого закріплення навчального матеріалу з даної теми рекомендується відвідати Музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття імені Й.Кобринського (м.Коломия), колекційні збірки якого нараховують понад 30000 експонатів рідкісних творів декоративно-прикладного мистецтва.

Терміни і поняття: гердан, силянка, крашанка, мосяжництво, черес, сап'ян, сирна пластика.

Питання для самоконтролю:

1. Які види декоративно-прикладного мистецтва найбільш розвинені у вашому регіоні?
2. В яких музеях зберігаються кращі зразки декоративно-прикладного мистецтва українців?
3. В якому музеї зберігається найбільша колекція українських писанок?

Література:

<http://etno.iatp.org.ua/> – матеріали, статті, курси лекцій з етнографії України

Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів, 1992.

Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К.: Наукова думка, 1983. – 304 с.

Бойко М. Подаруй ми писаночку. – Львів: Каменяр, 2001. – 94 с.

Боньковська С. Художні традиції гуцульського мосяжництва // Записки НТШ. – Праці секції етнографії та фольклористики. – Львів, 1992. – Т. ССХХІІІ. – С. 115 – 126.

Бузан А. Різьба по дереву в Західних областях України. – К., 1960.

Залик М. Недалечко красне яєчко // Берегиня. – 2002. – №1. – С. 5 – 11.

Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. Т. 4 / [Голов. ред. Г. Скрипник]; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К., 2011. – 512 с. Режим доступу: <http://mau-nau.org.ua/etnolog/books/idmu/idmu4.pdf>

Манько В. Українська народна писанка. – Львів: Свічадо, 2001. – 46 с.

Ніколаєва Т., Кара-Васильєва Т. Особливості народного вбрання та вишивки українського населення Прикарпаття // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 3. – С. 67–73.

Оршанський Л. Дрогобицьку школу народних художніх ремесел знають у всьому світі // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2009. – № 6. – С.20 – 22.

Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії / Під ред. Кугутяка М. – Л.: Манускрипт-Львів, 2006. – 596 с.

Пономарьов А. Українська етнографія: Курс лекцій / А.Пономарьов. – К., 1994. – 318 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/book2>

Селівачов М. До проблеми районування українського народного мистецтва (XVIII – XX ст.). Режим доступу: <http://www.ukrterra.com.ua/review/21/selivachov.htm>

Семенова О. Народні ремесла українців Середньої Наддніпрянщини в кінці XIX – першій половині XX століття // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 113 – 118.

Семенова О. Кустарний шкіряний промисел українців Середньої Наддніпрянщини в кінці XIX століття // Українознавство. – 2012. – № 4. – С. 151 – 158.

Українське народне мистецтво: ВБРАННЯ. – К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. – 327 с. Режим доступу: <http://etnoua.info/novyny/knyha-ukrajinske-narodne-mystectvo-vbrannja-1961>

Українська вишивка: Альбом / Автор тексту і упоряд. Т.Кара-Васильєва. – К.: Мистецтво, 1993. – 264 с.

Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. – Описне: Українське Народознавство, 1999. – Кн.1. – 528 с.

Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. – Описне: Українське Народознавство, 1999. – Кн. 2. – 544 с.

Яремко Б. Виготовлення традиційних карпатських народних флейт // Записки НТШ. – Праці секції етнографії та фольклористики. – Львів, 1992. – Т. ССХХІІІ. – С. 137 – 154.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Етнографічні дані у «Слові о полку Ігоревім».
2. Етнографічні дані у «Повісті минулих літ».
3. Билини як джерело до вивчення української етнографії.
4. Казки Покуття як джерело до вивчення етнографії населення регіону.
5. Гуцульські казки як джерело до вивчення етнографії населення регіону.
6. Традиційна українська сім'я у приказках і прислів'ях.
7. Родинний побут в українських піснях.
8. Методика вивчення фольклору.
9. Етика польової роботи.
10. Звичаї і обряди, пов'язані із народженням дитини (на прикладі власного регіону).
11. Родинні звичаї і обряди у праці П.Шекерика-Доникова «Рік у віруваннях гуцулів».
12. Вплив глобалізаційних процесів на трансформацію весільної обрядовості.
13. Етнографічне районування Прикарпаття у працях сучасних дослідників.
14. Вірування і забобони українців, пов'язані із господарськими заняттями (на прикладі власного регіону).
15. Вірування і забобони українців, пов'язані із весільними обрядами (на прикладі власного регіону).

Написання реферату, який є різновидом самостійної роботи студента, передбачає розвиток навичок самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу. Реферат повинен містити усі необхідні структурні складові: вступ із коротким викладом джерел та історіографії проблеми, стану її наукової

розробки, об'єкту і предмету дослідження, мети і завдань, які ставить перед собою автор; основну частину (виклад та аналіз теоретичного матеріалу із теми дослідження); висновки; список використаних джерел та літератури (не менше 10 позицій).

Технічні вимоги до реферату: шрифт Times New Roman 14, інтервал 1,5, обсяг – 15 сторінок. Бібліографія подається наприкінці реферату в алфавітному порядку під заголовком: «Джерела та література». Посилання у тексті зазначаються в квадратних дужках, перша цифра – порядок джерела посилання в списку «Джерел та літератури», друга цифра – номер сторінки (зразок: [12, с. 35]).

ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Передетнічні процеси в добу неоліту.
2. Трипільська протоцивілізація.
3. Проблема індосвропейців: суть, основні версії, гіпотези.
4. Етнічні процеси на території України в I тис. до н.е. – III ст. н.е.
5. Велике переселення народів IV – V ст.
6. Слов'яногенез: етапи та теорії.
7. Слов'янські племена на території України в VI – VIII ст.
8. Етнічний розвиток Києворуської держави в IX – XIII ст.
9. Походження етноніму «Русь».
10. Походження назви «Україна».
11. Проблема давньоруської народності.
12. Концепції походження українського етносу.
13. Етапи та початки формування українського етносу.
14. Українські етнографічні групи.
15. Національні меншини і етнічні групи України.
16. Етнолінгвістична структура населення України.
17. Етноконфесійна структура населення України.
18. Етнорелігієгенез та його основні етапи в Україні.
19. Літописи як джерело нагромадження знань про етнічний розвиток України.
20. Розвиток етнологічних (етнографічних) знань у XVI – XVIII ст.
21. Передумови становлення української етнології наприкінці XVIII ст.
22. Діяльність Південно-західного відділу Російського географічного товариства.
23. Етнографічна діяльність та праці НТШ.
24. Етнологічна діяльність ВУАН.
25. Розвиток української етнології в еміграції.
26. Українська радянська етнографічна наука.
27. Розвиток української етнології в кінці XX – на початку XXI ст.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Перша згадка назви «Україна» зафіксована у:

- А) 1189 р.;
- Б) 1187р.;
- В) 1221 р.;
- Г) 1648 р.

2. Які відомості про Україну залишив Еріх Лясота:

- А) спогади про Запорозьку Січ;
- Б) цінні відомості про Київ та природні багатства Київщини;
- В) опис подорожі 1421 р., коли він побував у Судовій Вишні, Львові, Белзі, Луцьку, Кам'янці-Подільському, Крем'янці;
- Г) відомості про чорноморські степи, Крим і Кубань.

3. Які три народи, що заселяють Україну, за Г.-Л. де Бопланом є головними:

- А) поляки, українці, євреї;
- Б) українці, поляки, татари;
- В) українці, московити, поляки;
- Г) московити, поляки, євреї.

4. Як називалася праця Г.-Л. де Боплана, в якій він описував Україну:

- А) «Записки»;
- Б) «Літопис Малоросії, або історія козаків-запорожців та козаків України, або Малоросії»;
- В) «Щоденник»;
- Г) «Опис України».

5. Рік видання Праці «Обичаї, поверья, кухня и напитки малороссиян» М.Маркевича:

- А) 1860 р.;
- Б) 1862 р.;
- В) 1858 р.;
- Г) 1854 р.

6. Поява твору «Енеїда» І.Котляревського датується:

- А) 1788 р.;
- Б) 1798 р.;
- В) 1791 р.;
- Г) 1779 р.

7. Територія, відома у середньовіччі як «Дике поле» охоплює сучасні:

- А) Запорізьку, Херсонську, Миколаївську, Одеську та південні райони Донецької і Луганської областей;
- Б) Харківську область, південно-східні райони Сумщини, північні райони Донецької та Луганської областей;
- В) Більшу частину Київської, Черкаської, південну частину Чернігівської та Полтавської областей;
- Г) Кримський півострів.

8. Найбільш висунутий на захід історичний край української землі це – :

- А) Гуцульщина;
- Б) Бойківщина;
- В) Лемківщина;
- Г) Холмщина.

9. До якого етнографічного регіону входить Волинь:

- А) Центрально-східний регіон;
- Б) Південно-західний регіон;
- В) Північний регіон;
- Г) Південна Україна.

10. Південно-східна частина Лемківщини (Пряшівщина) на сьогодні входить до складу:

- А) Польщі;
- Б) Румунії;
- В) Словаччини;
- Г) Білорусії.

11. Більша частина Київської, Черкаської, південна частина Чернігівської та Полтавської областей згідно етнографічного районування належать до:

- А) Слобожанщини;
- Б) Середнього Подніпров'я;
- В) Полісся;
- Г) Волині.

12. Період інтенсивного заселення Слобожанщини припадає на:

- А) IX – XI ст.;
- Б) XVII – XVIII ст.;
- В) XV – XVI ст.;
- Г) XIX – XX ст.

13. Назва «Полісся» вперше згадується у:

- А) 1274 р.;
- Б) 1648 р.;
- В) 1187;
- Г) 1189.

14. Назва «гуцул» вперше згадується у:

- А) 1648 р.;
- Б) 1754 р.;
- В) 638;
- Г) 1189.

15. Автором праці «Етнографічна експедиція на Бойківщину» є:

- А) В.Гнатюк;
- Б) І.Вагилевич;
- В) Я.Головацький;
- Г) І.Франко.

16. У творі «Захар Беркут» І.Франко описує територію:

- А) Гуцульщини;
- Б) Бойківщини;
- В) Лемківщини;
- Г) Холмщини.

17. До складу північного наріччя входять такі говори:

- А) західнополіський, середньополіський і східнополіський;
- Б) волинський, наддністрянський, надсянський, бойківський, закарпатський;
- В) лемківський, гуцульський, буковинський, покутський і подільський;
- Г) середньонаддніпрянський, слобожанський і степовий.

18. До складу південно-західного наріччя входять такі говори:
А) західнополіський, середньополіський і східнополіський;
Б) волинський, наддністрянський, надсянський, бойківський, закарпатський, лемківський, гуцульський, буковинський, покутський і подільський;
В) середньонаддніпрянський, слобожанський і степовий;
Г) середньо наддніпрянський і слобожанський.

19. До складу якого наріччя входить волинський говір:
А) до південно-західного наріччя;
Б) до південно-східного наріччя;
В) до північного наріччя.

20. Місцем зосередження демонічних сил у традиційній українській хаті вважалося:
А) покуть;
Б) сволок;
В) піч;
Г) поріг.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З КУРСУ «ЕТНОГРАФІЯ»

1. Становлення української етнології як самостійної галузі знань.
2. Поліваріантність назви курсу: етнологія України, українська етнографія, народознавство, українознавство.
3. Предмет і об'єкт української етнології.
4. Методи української етнології.
5. Джерела вивчення етнології України.
6. Передетнічні процеси в добу неоліту.
7. Трипільська протоцивілізація.
8. Проблема індоєвропейців: суть, основні версії, гіпотези.
9. Етнічні процеси на території України в I тис. до н.е. – III ст. н.е.
10. Велике переселення народів IV – V ст.
11. Слов'яногенез: етапи та теорії.
12. Слов'янські племена на території України в VI – VIII ст.
13. Етнічний розвиток Київоруської держави в IX – XIII ст.
14. Походження етноніму «Русь».
15. Походження назви «Україна».
16. Проблема давньоруської народності.
17. Концепції походження українського етносу.
18. Етапи та початки формування українського етносу.
19. Етноісторичні процеси у Великому Князівстві Литовському.
20. Конфесійний чинник збереження української етнічності у другій половині XVI – першій половині XVII ст.
21. Українські державотворчі процеси середини XVII ст. та їх вплив на активізацію національної свідомості.
22. Етнічні процеси в другій половині XVII – XIX ст.
23. Етнічні процеси в XX ст.
24. Етнодемографічні процеси за доби незалежності.
25. Національні меншини і етнічні групи України.
26. Етнолінгвістична структура населення України.

27. Етноконфесійна структура населення України.
28. Етнорелігієгенез та його основні етапи в Україні.
29. Дохристиянські вірування праукраїнців.
30. Християнізація Русі.
31. Проблема двовірства. Прояви двовірства
32. Етноконфесійні рухи в XVI – XVII ст.
33. Етноконфесійні процеси в XX – XXI ст.
34. Початки формування етнологічних (етнографічних) знань.
35. Літописи як джерело нагромадження знань про етнічний розвиток України.
36. Розвиток етнологічних (етнографічних) знань у XVI – XVIII ст.
37. Нагромадження етнологічних знань в кінці XVIII – першій половині XIX ст.
38. Діяльність Південно-західного відділу Російського географічного товариства.
39. Етнографічна діяльність та праці НТШ.
40. Етнологічна діяльність ВУАН.
41. Розвиток української етнології в еміграції.
42. Українська радянська етнографічна наука.
43. Розвиток української етнології в кінці XX – на початку XXI ст.
44. Територіальне окреслення української нації на початку XX ст.
45. Українська державність 1917 – 1920 рр. і українська територія.
46. Українські землі в міжвоєнний період.
47. Українська етнічна територія в другій половині XX ст.
48. Закріплення української етнічної території на західному і північному напрямках.
49. Колонізація Слобожанщини в XV – XVIII ст. і формування східної межі української етнічної території.
50. Українська колонізація Нижнього Подніпров'я і Причорномор'я у XVI – XIX ст.

51. Етнічне освоєння українцями Карпатського регіону.
52. Українська діаспора: чисельність та розташування.
53. «Східна» і «Західна» діаспори.
54. Соціальна адаптація та громадсько-політичне життя української діаспори.
55. Збереження і розвиток етнокультурної самобутності українців у діаспорі.
56. Історико-етнографічне районування України: схеми та підходи.
57. Етнографічні групи в Україні.
58. Гуцули: походження назви, етнокультурна специфіка.
59. Бойки: походження назви, етнокультурна специфіка.
60. Лемки: походження назви, етнокультурна специфіка.
61. Поліщуки: походження назви, етнокультурна специфіка.
62. Литвини: походження назви, етнокультурна специфіка.
63. Етнокультурні особливості Покуття.
64. Етнокультурні особливості Опілля.
65. Українська національна свідомість.
66. Менталітет українців.
67. Етнічні стереотипи та етнічні установки українців.
68. Антропологічні риси українців.
69. Характеристика антропологічних областей України.
70. Українська діалектологія: типологія та особливості.
71. Проблема походження і становлення української мови.
72. Характеристика землеробства як основного господарського заняття.
73. Характеристика тваринництва.
74. Допоміжні господарські заняття.
75. Транспорт та шляхи сполучення: характеристика та особливості.
76. Народний господарський календар.
77. Поселення: типи і характеристика.
78. Двір і житло українців.
79. Символіка української хати.

80. Особливості українського одягу.
81. Соціальні характеристики одягу українців.
82. Українська національна кухня.
83. Підсобні промисли і ремесла.
84. Художні ремесла: кераміка, вишивка, ткацтво, килимарство.
85. Звичаєве право.
86. Селянська громада, її функції та організація.
87. Громадське життя та громадські звичаї.
88. Весільні обрядовість.
89. Шлюбно-сімейні відносини.
90. Типи і структура традиційної української сім'ї.
91. Сімейні відносини. Тип авторитету.
92. Функції сім'ї.
93. Родильна обрядовість.
94. Поховально-поминальна обрядовість.
95. Народні знання.
96. Українська народна метеорологія та календар.
97. Календарна обрядовість українців.
98. Усна народна творчість: типологія, структура та характерні риси.
99. Поетичний фольклор.
100. Прозовий фольклор.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники і навчальні посібники

1. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження / М.Глушко. – Львів, 2008. – 288 с. Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=52605>
2. Етнографія України: Навч. посібн. / За ред. проф. С. Макарчука. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Львів: Світ, 2004. – 520 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarchuk_eu/
3. Етнонаціональна історія України в документах і матеріалах. – Вип. 1. – К., 1997.
4. Євтух В., Трощинський В., Галушко К., Чернова К. Етнонаціональна структура українського суспільства: Довідник / В.Євтух, В.Трощинський, К. Галушко, К.Чернова. – К.: Наукова думка, 2004. – 343 с.
5. Кожолянко Г. Народознавство: українознавство: підручник / Г. Кожолянко. – Чернівці: Черемош, 2011. – 344 с.
6. Кононенко П. Українознавство: Підручник. – К.: МАУП, 2005. – 392 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm
7. Культура і побут населення України: Навч. посібник / В. Наулко, Л. Артюх, В. Горленко та ін. – 2-е вид., доп. та перероб. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
8. Лозко Г. Українське народознавство / Г.Лозко. – Х.: Вид-во ДІВ, 2005. – 472 с.
9. Макарчук С. Етнічна історія України: Навч. посіб. / С.Макарчук. – К.: Знання, 2008. – 471 с. Режим доступу: <http://ukrlibrary.com.ua/books/16/2/>
10. Нельга О. Теорія етносу: курс лекцій / О.Нельга. – К., 1997. – 368 с.
11. Павлюк С. Етногенеза українців: Спроба теоретичної конструкції / С.Павлюк. – Львів, 2006. – 248 с.

12. Паньків М. Організація польових досліджень з етнографії (для студентів історичного факультету та краєзнавців): Методичний посібник / М.Паньків. – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – 124 с.
13. Паньків М. Програма-запитальник для збирачів етнографічних пам'яток / М.Паньків. – Івано-Франківськ, 1991. – 44 с.
14. Пономарьов А. Етнічність та етнічна історія України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/book1>
15. Пономарьов А. Українська етнографія: Курс лекцій / А.Пономарьов. – К., 1994. – 318 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/book2>
16. Савчук Б. Українська етнологія / Б.Савчук. – Івано-Франківськ, 2004. – 560 с. Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm
17. Сегеда С. Основи антропології: Навч. посібник. / С.Сегеда. – К.: Либідь, 1995. – 208 с.
18. Сергійчук З. Українознавство: Навч. посіб. / З. Сергійчук. – К.: Університет «Україна», 2011. – 185 с.
19. Степико М. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи (філософсько-методологічний аналіз) / М. Степико. – К.: Знання, 1998. – 251 с.
20. Сявавко Є. Українська етнопедагогіка: Навчально-методичний посібник / Є.Сявавко. – Львів, 2002. – 160 с.
21. Тиводар М. Етнологія: Навч. посібн. / М.Тиводар. – Львів: Світ, 2004. – 624 с.
22. Українська етнологія: навч. посіб. / За ред. В.Борисенко. – К.: Либідь, 2007. – 400 с.
23. Українська минувшина. – К., 1993. – 256 с. Режим доступу: <http://etno.uaweb.org/mynuvshyna>
24. Українська родина: родинний і громадський побут / Упорядник Л.Орел. – К., 2000. – 424 с.

25. Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. – Опішне: Українське Народознавство, 1999. – Кн.1. – 528 с.
26. Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. – Опішне: Українське Народознавство, 1999. – Кн. 2. – 544 с.
27. Українське народознавство: Навч. посіб. / За ред. С. П. Павлюка. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2004. – 570 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm
28. Юрій М. Етногенез та менталітет українського народу / М.Юрій. – К.: Таксон, 1997. – 237 с.
29. Юрій М. Етнологія: Навчальний посібник / М.Юрій. – К.: Дакор, 2006. – 360 с.
30. Юрій М. Соціокультурний світ України: Монографія / М.Юрій. – К.: Кондор, 2004. – 738 с.

Словники і довідники

31. Абетка етнополітолога / Ю.Римаренко та ін. – К., 1996. – Т. 1. – 224 с.; Т.2. – 235 с.
32. Войтович В. Українська міфологія: словник / В.Войтович. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
33. Довідник з історії України. – К.: Генеза, 2001. – 1135 с.
34. Енциклопедія українознавства. Загальна частина. – К.: Інститут української археографії АН України, 1994. – 400 с.
35. Етнонаціональний розвиток України: Терміни, визначення, персоналії. – К., 1993. – 800 с.
36. Ковпик С. Тематичний словник-довідник з українознавства: навч. посіб. для студ. ВНЗ / С. Ковпик. – К.: Акцент, 2007. – 100 с.
37. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; Редкол.: Ю.І.Римаренко (відп. ред.) та ін. – К.: Довіра: Генеза, 1996. – 942 с.

38. Мала енциклопедія українського народознавства. – Львів: Афіша, 2007. – 846 с.
39. Матейко К. Український народний одяг: Етнографічний словник. – К.: наукова думка, 1996. – 196 с.
40. Павлюк С. Словник основних понять і термінів з теорії етнології / С.Павлюк. – Львів: Афіша, 2008. – 256 с.
41. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології / С. Плачинда. – К.: Український письменник, 1993. – 63 с.
42. Слов'янський світ: ілюстрований словник-довідник міфологічних уявлень, вірувань, обрядів, легенд та їхніх відлунь у фольклорі і пізніших звичаях українців, братів-слов'ян та інших народів / Упоряд. О. А. Кононенко. – К.: Укр. міжнародн. культ.центр, 2008. – 784 с.
43. Хобзей Н. Гуцульська міфологія: Етнолінгвістичний словник / Н.Хобзей. – Львів, 2002. – 216 с. Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=28672>

Додаткова література

44. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво / Є.Антонович, Р. Захарчук-Чугай, М.Станкевич. – Львів, 1992. – 272 с.
45. Артюх Л. До історії напоїв у харчовій культурі українців / Л.Артюх // Народна творчість та етнографія. – 2006. – №5. – С. 41 – 51.
46. Артюх Л. Гостина в українців у контексті комунікації / Л. Артюх // Народна творчість та етнографія. – 2010. – № 3. – С. 64 – 71.
47. Артюх Л. Вогонь і вода в системі звичаєвих заборон / Л. Артюх // Народна творчість та етнографія. – 2012. – № 3. – С. 31 – 41.
48. Артюх Л. Звичаєві заборони, пов'язані з хлібом: традиції і сучасне побутування / Л. Артюх // Народна творчість та етнографія. – 2012. – № 6. – С. 7 – 14.

49. Артюх Л. Традиції та їх збереження в сучасному харчуванні / Л.Артюх // Народна творчість та етнографія. – 1984. – № 1 – С. 24 – 28.
50. Ашиток Н. Праслов'янська і давньоруська лексика в українських лемківських говорах (на матеріалі прізвищ лемків XVIII ст.) / Н.Ашиток // Проблеми слов'янознавства. – 1999. – Вип. 50. – С. 86 – 90.
51. Балагутрак М. Генеза етнопсихології в Україні кінця XVIII – поч. XX ст.: історико-етнологічний аспект / М.Балагутрак. – Львів: Афіша, 2007. – 246 с.
52. Балушок В. Елементи давньослов'янських ініціалів в українському весіллі / В.Балушок // Народна творчість та етнографія. – 1994. – № 1. – С. 31 – 37.
53. Балушок В. Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етнімія / В.Балушок. – Біла Церква, 2008. – 304 с.
54. Баран В. Історичні витоки українського народу / В. Баран, Я. Баран. – К. Генеза, 2005. – 208 с. Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm
55. Бевзенко С. Українська діалектологія / С.Бевзенко. – К., 1980. – 244 с.
56. Бичко З. Наддніпрянський (опільський) діалект і його відношення до інших говорів південно-західного наріччя української мови / З.Бичко. – Львів, 1992.
57. Білан М.С., Стельмащук Г. Український стрій / М.Білан, Г.Стельмащук. – Львів: Фенікс, 2000. – 328 с.
58. Білоус В. Етнографічні дослідження на західноукраїнських землях у третій чверті XIX ст. / В.Білоус. – Львів: Ахіл, 2000. – 188 с.
59. Боєчко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан / В.Боєчко, О.Ганжа, Б.Захарчук. – К., 1994. – 168 с.
60. Боєчко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України: історія та проблеми формування / В.Боєчко, О.Ганжа, Б.Захарчук

- // УІЖ. – 1992. – № 1. – С. 56 – 77. Режим доступу:
<http://histans.com/JournALL/journal/1992/1/6.pdf>
61. Боєчко В., Ганжа О., Захарчук Б. Формування державних кордонів України, 1917–1940 рр. / В.Боєчко, О.Ганжа, Б.Захарчук. – К.: Ін-т історії АН УРСР, 1991. – 34 с.
 62. Боєчко В., Чабан А. Роль порубіжних територій у процесі генезису козацтва / В.Боєчко, А.Чабан // УІЖ. – 1999. – №2. – С. 48 – 63. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://histans.com/JournALL/journal/1992/1/6.pdf>
 63. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1983.
 64. Бойківщина: монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту / Під ред. М.Утриска. – Філадельфія – Нью-Йорк: НТШ, Український архів, 1980. – Т.ХХХІV. – 521 с.
 65. Бойко М. Подаруй ми писаночку / М. Бойко. – Львів: Каменярь, 2001. – 94 с.
 66. Болтарович З. Народна медицина українців / З.Болтарович. – К.: Наукова думка, 1990. – 230 с.
 67. Болтарович З. Україна в дослідженнях польських етнографів ХІХ ст. / З.Болтарович. – К., 1976.
 68. Болтарович З. Українська народна медицина: Історія і практика / З. Болтарович. – К.: Абрис, 1994. – 320 с.
 69. Бондаренко Г. Народознавство: прикладний аспект / Г.Бондаренко // Народна творчість та етнографія. – 2007. – № 2. – С. 101 – 103.
 70. Боньковська С. Художні традиції гуцульського мосяжництва / С.Боньковська // Записки НТШ. – Праці секції етнографії та фольклористики. – Львів, 1992. – Т. ССХХІІІ. – С. 115 – 126.
 71. Борисенко В. Весільні звичаї на Україні / В. Борисенко. – К.: Наук. думка, 1988. – 188 с.
 72. Борисенко В. Обрядове печиво в українській традиційній культурі / В. Борисенко // Народна творчість та етнографія. – 2011. – № 4. – С. 13 – 21.

73. Борисенко В. Традиції української національної кухні / В. Борисенко // Українознавство. – 2012. – № 1. – С. 147 – 149.
74. Боряк О. Виготовлення тканих ритуальних символів на Поліссі / О.Боряк // Полісся: мова, культура, історія. Матеріали міжнародної конференції. – К.: Асоціація етнологів, 1996. – С. 288 – 295.
75. Боряк О. Ткацтво в обрядах та віруваннях українців (середина 19 – поч. 20 ст.) / О.Боряк. – К.: Українська книга, 1997. – 191 с.
76. Боряк О. Україна: етнокультурна мозаїка / О.Боряк. – К.: Либідь, 2006. – 328 с.
77. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст.: Пер. з фр. / Ф.Бродель. – К.: Основи, 1995. – Т. 1. Структури повсякденності: можливе і неможливе. – 543 с.
78. Брук С., Кобузан В. Численность и расселение украинского этноса в XVIII – начале XIX в. / С.Брук, В.Кобузан // Советская этнография. – 1981. – № 5.
79. Бузан А. Різьба по дереву в Західних областях України / А.Бузан. – К., 1960.
80. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування / Г.Булашев. – К.: Фірма «Довіра», 1993. – 414 с. Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm
81. Булгакова-Ситник Л. Подільська народна вишивка: Етнографічний аспект / Л.Булгакова-Ситник. – Львів, 2005. – 328 с.
82. Вагилевич І. Бойки, русько-слов'янський люд у Галичині: [пер. з пол., передм. Р. Кирчіва] / І.Вагилевич // Жовтень. – 1978. – № 12. – С. 112 – 130.
83. Вагилевич І. Лемки – мешканці західного Прикарпаття / І.Вагилевич // Народна творчість та етнографія. – 1965. – № 4. – С. 76 – 79.

84. Васіна О. Літопис українського одягу / О. Васіна. – К., 2002.
85. Весілля: У 2 кн. / Передм. О.Правдюк. – К.: Наукова думка, 1970. – Кн. 1 – 451 с.; Кн. 2. – 476 с.
86. Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології / Х.Вовк. – К.: Мистецтво, 1995. – 335 с. Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?id=431>
87. Волицька І. Театральні елементи в традиційній обрядовості українців Карпат кінця ХІХ – початку ХХ ст. / І.Волицька. – К., 1992. – 138 с.
88. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис / О.Воропай. – К.: Оберіг, 1993. – 589 с.
89. Гаврилюк Н. Картографирование явлений духовной культуры (по материалам родильной обрядности украинцев) / Н.Гаврилюк. – К.: Наукова думка, 1981. – 279 с.
90. Гайова Є. Безрукавний одяг Закарпаття (кінець ХІХ – 50-ті роки ХХ ст.) / Є.Гайова // Народне мистецтво. – 2009. – № 1 – 2.
91. Гайова Є. Полтавська сорочка / Є.Гайова // Народне мистецтво. – 2003. – № 1 – 2. – С. 40 – 43.
92. Гайова Є. Сорочки долинян Закарпаття / Є.Гайова // Народне мистецтво. – 2005. – № 1 – 2. – С. 46 – 49.
93. Галицько-Волинський літопис. – Львів, 1994. – 254 с.
94. Геродот. Геродота, турійця з Галікарнасу «Історій», книг дев'ять, що їх називають музами / Під ред. А. Білецького. – К.: Наукова думка, 1993. – 573 с.
95. Герус Л. Українська народна іграшка / Л.Герус. – К.: Балтія-Друк, 2007. – 67 с.
96. Гладун О., Рудницький О. Статистика населення в Україні в 1920 – 1930-ті роки. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9095/05-Gladyn.pdf>
97. Глушко М. Без вола подвір'я голе / М.Глушко // Берегиня. – 1992. – № 1. – С. 63 – 68.

98. Глушко М. Генезис тваринного запрягу в Україні: культурно-історична проблематика / М.Глушко. – Львів, 2003. – 448 с.
99. Глушко М. Зимовий виїзний транспорт українського селянства / М.Глушко // Народознавчі зошити. – 1997. – № 5. – С. 183 – 291.
100. Глушко М. Релікти водного транспорту поліщуків Київщини / М.Глушко // Записки НТШ. – Львів, 1995. – Т. 230. – С. 190 – 199.
101. Глушко М. Системи запрягу коня у транспортні засоби українського селянства XVI – XX ст.: проблеми походження / М.Глушко // Народознавчі зошити. – 1998. – С. 359 – 373.
102. Глушко М. Шляхи сполучення і транспортні засоби в Українських Карпатах другої половини XIX – початку XX ст. / М.Глушко. – К., 1993. – 228 с.
103. Гнатюк В. Нарис української міфології / В.Гнатюк. – Львів: Ін-т народознавства, 2000. – 264 с.
104. Гонтар Т. Народне харчування українців Карпат / Т. Гонтар. – К.: Наукова думка, 1979.
105. Горинь Г. Громадський побут сільського населення Українських Карпат (20-30-ті роки XX ст.) / Г. Горинь. – К.: Наукова думка, 1993. – 200 с.
106. Горленко В. З історії формування наукової методики народознавства (Анкета Ф. Туманського) / В.Горленко // Народна творчість та етнографія. – 1980. – № 4. – С. 76 – 83.
107. Горленко В., Бойко І., Куницький О. Народна землеробська техніка українців (Історико-етнографічна монографія) / В.Горленко, І.Бойко, О.Куницький. – К., 1971.
108. Гошко Ю. Звичаєве право населення Українських Карпат та Прикарпаття XIV – XIX ст./ Ю. Гошко. – Львів, 1999. – 336 с.

109. Гошко Ю. Населення українських Карпат XV – XVIII ст. Заселення. Міграції. Побут / Ю.Гошко. – К.: Наукова думка, 1976. – 205 с.
110. Грабовецький Б. Походження слова «гуцул» / Б.Грабовецький // Гуцульщина. – 2001. – Ч. 62. – С. 14 – 17.
111. Гримич М. Звичаєве цивільне право українців XIX – початку XX століття / М.Гримич. – К.: Арістей, 2006. – 560 с.
112. Грица С. Фольклор у просторі і часі: Вибрані статті / С.Грица. – Тернопіль: «Астон», 2000. – С. 179 – 205.
113. Громов Г. Методика этнографических экспедиций / Г. Громов. – М., 1966. – 266 с. Режим доступу: <http://www.ethnos.nw.ru/doc/gromov01/html/grm01>
114. Гудченко З. Музеї народної архітектури України / З. Гудченко. – К.: Будівельник, 1981. – 120 с.
115. Гузій Р. З народної танатології: карпатознавчі розсліди / Р.Гузій. – Львів: Афіша, 2007. – 206 с.
116. Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – 364 с.
117. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. – К., 1987. – 472 с.
118. Гуцульська говірка як засіб самоідентифікації акторів гуцульського театру Гната Хоткевича. Режим доступу: // www.ualogos.kiev.ua/toprint.html?id=270
119. Гуцульські говірки: Лінгвістичні та етнологічні дослідження / Відпов. ред. Я. Закревська. – Львів, 2000. – 368 с.
120. Гушул М. Будівлі Покуття / М.Гушул. – Кути: МПП «Евріка», 2002.
121. Данилюк А. Народна архітектура Бойківщини. Житлове будівництво / А.Данилюк. – Львів: НВФ «Українські технології», 2004. – 168 с.

122. Данилюк А. Українська хата / А.Данилюк. – К., 1991. – 112 с.
123. Данилюк Н. Лінгвофольклористичні студії у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. / Н.Данилюк // Народна творчість та етнографія. – 2007. – № 3 – 4. – С. 4 – 8.
124. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрями протидії. – К., 2001.
125. Дем'ян Г. Українські повстанські пісні 1940 – 2000 років: (історико-фольклористичне дослідження) / Г.Дем'ян. – Львів: Галицька видавнича спілка, Київ: Українська видавнича спілка, 2003. – 581 с.
126. Дзендзелівський Й. Конспект лекцій з курсу української діалектології (вступні розділи) / Й.Дзендзелівський. – Ужгород, 1966. – 98 с.
127. Дністрянський М. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій / М.Дністрянський. – Львів: Світ, 1992. – 144 с.
128. Дністрянський М. Україна в політико-географічному вимірі / М.Дністрянський. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 310 с.
129. Жилко Ф. Нариси з діалектології української мови / Ф.Жилко. – К., 1966. – 303 с.
130. Забашта Р. Писанкарство в контексті етнокультурної історії Карпатського регіону / Р.Забашта // Гражда. – 2007. – № 15. – С. 19 – 24.
131. Закревська Я. Гуцульські говірки та їх місце на діалектологічній карті української мови / Я.Закревська // Гуцульщина. Лінгвістичні етюди. – К.: Наукова думка, 1991. – С. 6 – 15.
132. Залик М. Недалечко красне яечко / М.Залик // Берегиня. – 2002. – №1 – С. 5 – 11.
133. Залізник Л. Від склавинів до української нації. – К., 2004. – 256 с. Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm

134. Заставний Ф. Українські етнічні землі / Ф.Заставний. – Львів, 1993. – 175 с.
135. Захарчук-Чугай Р. Українська народна вишивка / Р.Захарчук-Чугай // Західні області УРСР. – К.: Наукова думка, 1988. – 192 с.
136. Етногенез та етнічна історія українських Карпат. У 4 т. – Львів, 1999. – Т. 1 – 2.
137. Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект. Монографія / В.Грещук, В.Кононенко, М.Лесюк, М.Паньків, М. Романюк, С.Хороб та інші. – Київ–Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – 315 с.
138. Євтух В., Ковальчук О., Попов А., Трощинський В. Українська етнічність поза межами України / В.Євтух, О.Ковальчук, А.Попов, В.Трощинський // Народна творчість та етнографія. – 2009. – № 4 – 5; 2010. – № 1; 2010. – №4.
139. Іваницький А. Українська народна музична творчість / А.Іваницький. – К., 1990. – 333 с.
140. Иванов М. Беседа как метод исследования / М.Иванов // Социологические исследования. – 1989. – №4. – С. 106 – 111.
141. Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. Т. 4 / [голов. ред. Г. Скрипник]; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К., 2011. – 512 с. Режим доступу: <http://mau-nau.org.ua/etnolog/books/idmu/idmu4.pdf>
142. Казки Українських Карпат / Запис і упорядкування М. Зінчука. Худож. оформлення С. Іванова та І. Платової. – Львів: Каменяр, 1994. – 304 с.
143. Кайндль Р. Гуцули / Р.Кайндль. – Чернівці: Молодий Буковинець, 2000. – 208 с.
144. Кара-Васильєва Т. Полтавська народна вишивка / Т.Кара-Васильєва. – К.: Наукова думка, 1983. – 136 с.
145. Качкан В. Українське народознавство в іменах. У 2-х частинах: навчальний посібник / В. Качкан. – К.: Либідь, 1994. – Ч. 1. – 336 с.

146. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні / С.Килимник. – К., 1994. – Кн. 1 – 4.
147. Кирчів Р. Донаукові зацікавлення українським фольклором та етнографією / Р.Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 3. – С. 52 – 65.
148. Кирчів Р. Від чого залежала доля українського народознавства / Р.Кирчів // Народна творчість та етнографія. – 1991. – № 4.
149. Кирчів Р. До проблем етнографічного районування України / Р.Кирчів // Народознавчі Зошити. – 1995. – № 3.
150. Кирчів Р. Етнографічне дослідження Бойківщини / Р.Кирчів. – К.: Наукова думка, 1978. – 173 с.
151. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської Трійці» / Р.Кирчів. – К.: Наукова думка, 1990. – 344 с.
152. Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України: Нариси й статті / Р.Кирчів. – Львів, 2002. – 352 с. Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=30467>
153. Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / О.Кісь. – Львів, 2012. – 286 с.
154. Клапчук В. Гуцульщина та гуцули: економіка і народні промисли (друга половина ХІХ – перша третина ХХ ст.): монографія / В.Клапчук. – Львів; Івано-Франківськ: Фоліант, 2009. – 508 с.
155. Кобилянський Б. Діалект і літературна мова / Б.Кобилянський. – К.: Радянська школа, 1960. – 276 с.
156. Коваль-Фучило І. Похоронний ритуал: проблема функціонування і сприйняття / І.Коваль-Фучило // Берегиня. – 2000. – № 1. – С. 53 – 56.
157. Кодлубай І., Нога О. Прадавня Україна: Історія, культура, вбрання ХХV тис. до н.е. – VII століття /

- І.Кодлубай, О.Нога. – 2-е вид., доп. і перероб. – Львів: НВФ «Українські технології», 2004. – 528 с.
158. Колесса Ф. Ритміка українських народних пісень / Ф.Колесса // Ф.Колесса. Музикознавчі праці / Підгот. до друку С. Грица. – К., 1970. – С. 25 – 227.
159. Копчак С., Копчак Ю. Динаміка загальної чисельності населення Карпатського регіону / С.Копчак, Ю.Копчак // Українознавчі студії. – 2001. – №3. – С. 193 – 216.
160. Копчак С., Мойсеєнко В., Романюк М. Етнічна структура та міграції населення Українського Прикарпаття: статистико-демографічне дослідження / С.Копчак, В.Мойсеєнко, М.Романюк. – Львів, 1996.
161. Копчак С. Населення українського Прикарпаття. Докапіталістичний період / С.Копчак. – Львів, 1974.
162. Костомаров М. Слов'янська міфологія / М.Костомаров. – К.: Либідь, 1994. – 382 с.
163. Красовський І. Лемківське народне будівництво / І.Красовський // Пам'ятки України. – 1991. – № 4. – 30 – 33.
164. Кувеньова О. Громадський побут українського селянства: Історико-етнографічний нарис / О.Кувеньова. – К., 1966. – 135 с.
165. Кульчицький С. Демографічні втрати України в першій половині 20 ст. [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 2: Г-Д / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2004. – 688 с. Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Demografichni_vtraty_v_Ukr
166. Курочкін О. Новорічні обряди українців, традиції і сучасність / О.Курочкін. – К., 1978. – 190 с.
167. Лебедева О. Проблема етногенезу українців в українознавчих дослідженнях кінця ХІХ – початку ХХІ століть / О.Лебедева // Українознавство. – 2010. – № 1. – С. 68 – 72.

168. Лемківщина: У 2 т. / НАНУ. Ін-т народознавства; Редкол.: С. Павлюк, Ю. Гошко, Р. Кирчів та ін. – Львів, 2002. – Т.2: Духовна культура. – 420 с.
169. Липинський В. Листи до братів-хліборобів, писані в 1919 – 1926 рр. / В.Липинський. – Нью-Йорк, 1954. – 470 с.
170. Липинський В. Релігія і церква в історії України / В.Липинський. – К., 1995. – 158 с.
171. Лисенко С. Учитель Силенко. Його родовід, життя і віра в Дажбога / С. Лисенко. – К.: Обереги, 1996. – 543 с.
172. Літопис руський (Перекл. Л. Махновець). – К.: Дніпро, 1990. – 590 с.
173. Літопис Самовидця. – К., 1976. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litorys.org.ua/samovyd/sam.htm>
174. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки / Пер. із староукр. – К.: Т-во «Знання» України, 1992. – 192 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lilitopys.org.ua/grab/hrab.htm>
175. Онацький Е. Особливості етнопсихології українців / Е. Онацький // Народна творчість та етнографія. – 2001. – № 3. – С. 43 – 53.
176. Маєрчик М. Ритуал і тіло. Структурно-семантичний аналіз обрядів родинного циклу / М.Маєрчик. – К.: Критика, 2011. – 325 с. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/623355/>
177. Макарчук С. Этносоциальное развитие и национальные отношения на западно-украинских землях в период империализма / С. Макарчук. – Львов: Вища школа, 1983. – 255 с.
178. Максимович М. Дні та місяці українського селянина / М.Максимович. – К.: Обереги, 2002. – 188 с.
179. Максудов С. Демографічні втрати населення України в 1933 – 1934 рр. / С. Максудов // УІЖ. – 1991. – № 1.

180. Мандибура М. Полонинське господарство Гуцульщини другої половини ХІХ – 30-х років ХХ ст. (Історико-етнографічний нарис) / М.Мандибура. – К., 1978.
181. Манько В. Українська народна писанка / В. Манько. – Львів: Свічадо, 2001. – 46 с.
182. Маркевич Н. Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян / Н. Маркевич // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К.: Либідь, 1991. – С. 52 – 169.
183. Матвіяс І. Українська мова і її говори / І.Матвіяс. – К., 1990. – 169 с.
184. Матейко К. Український народний одяг / К. Матейко. – К.: Наукова думка, 1977. – 224 с.
185. Матейко К. Український народний одяг: Етнографічний словник / К. Матейко. – К.: Наукова думка, 1996. – 196 с.
186. Миронов В. Міський костюм на Україні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) / В. Миронов // Народна творчість та етнографія. – 1971. – № 5. – С. 20–29.
187. Мицик В. За законом світового ладу: Трипільська цивілізація і світогляд українського народу / В. Мицик. – К.: МАУП, 2007. – 328 с.
188. Мій рідний край – Прикарпаття / Ред. В.Кононенко. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 376 с.
189. Мірчук І. Етнопсихологія і культура українського народу / І. Мірчук // Народна творчість та етнографія. – 2001. – № 1 – 2. – С. 37 – 46.
190. Мовна У. Звичаї та обряди українських пасічників Карпат і Прикарпаття (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) / У. Мовна. – Львів, 2006. – 208 с.
191. Наулко В., Руденко Н. Питання української етнографії в епістолярній спадщині Ф.Вовка / В. Наулко, Н.Руденко // Пам'ять століть. – 2000. – № 2. – С. 111 – 115.
192. Никифорук В. Покуття / В. Никифорук // Ямгорів: Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – 1997. – Ч. 9 – 10. – С. 17 – 26.

193. Никорак О. Українська народна тканина XIX – XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості / О.Никорак. – Львів, 2004. – Ч.: Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України). – 584 с.
194. Ніколаєва Т. Історія українського костюма / Т.Ніколаєва. – К.: Либідь, 1996. – 176 с.
195. Ніколаєва Т., Кара-Васильєва Т. Особливості народного вбрання та вишивки українського населення Прикарпаття / Т.Ніколаєва, Т.Кара-Васильєва // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 3. – С. 67–73.
196. Новітні міфи та фальшивки про походження українців. Збірник статей: Популярне видання. – К.: Темпора, 2008. – 136 с.
197. Одарченко П. Національне відродження України і розвиток фольклористики та етнографії в XIX та на початку XX ст. / П.Одарченко // Народна творчість та етнографія. – 1998. – № 4. – С. 44 – 49.
198. Осечинський В. Галичина під гнітом Австро-Угорщини в епоху імперіалізму / В. Осечинський В. – Львів, 1954. – 183 с.
199. Павлюк С. Генезис знарядь обробітку ґрунту українських Карпат / С.Павлюк // Народна творчість та етнографія. – 1985. – № 2. – С. 44 – 48.
200. Павлюк С. Золотий плужок оре: хліборобські традиції у Карпатах / С.Павлюк // Жовтень. – 1983. – № 4. – С. 96 – 99.
201. Павлюк С. Традиційне хліборобство України: агротехнічний аспект / С.Павлюк. – К., 1991.
202. Паньків І. Етнодемографічні процеси у містах і містечках Прикарпаття у II половині XIX – на початку XX ст. (на прикладі Покуття) / І. Паньків // Етнокультурні процеси в українському урбанізованому середовищі XX століття. Збірник науково-теоретичних статей. – Івано-Франківськ, 2004. – С. 40 – 48.

203. Паньків М. Родильні обряди та догляд за дитиною на Покутті (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.) / І. Паньків // Ямгорів: Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – 1997. – Ч. 9 – 10. – С. 138 – 149.
204. Паньків М. Народна їжа на Покутті / М. Паньків. – Івано-Франківськ, 1991.
205. Паньків М. Покуття / М. Паньків // Жовтень. – 1987. – №2. – С. 100 – 104.
206. Паньків М. Сучасні традиційні обряди на Покутті та проблема їх збереження / М. Паньків // Етнос і культура. – 2003. – № 1.
207. Паньків М. Числа, міри й час: Історико-етнографічний аспект: навчальний посібник зі спецкурсу для підготов. студ. із спец. «Історія» і «Етнологія» / М.Паньків. – Івано-Франківськ, 2012. – 104 с.
208. Петров В. Методологічно-світоглядні напрями в українській етнографії та фольклористці ХІХ – ХХ століття / В.Петров // Народна творчість та етнографія. – 2000. – № 4. – С. 70 – 74.
209. Петров В. Походження українського народу. – К., 1992. – 248 с. Режим доступу: http://ethnos.ho.ua/books_narod.htm
210. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». – К.: Академія, 2001. – 152 с. Режим доступу: http://ethnos.ho.ua/books_narod.htm
211. Польові дослідження матеріальної та духовної культури // Народна творчість та етнографія. – 1978. – № 5. – С. 90 – 94.
212. Пилипко Л. Експедиційне вивчення українського одягу / Л. Пилипко // Народна творчість та етнографія. – 1968. – № 6. – С. 64 – 65.
213. Полісся України: Матеріали історико-етнографічного дослідження. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2003. – 340 с.

214. Попович М. Миpовоззpeннє дpeвннх слов'ян / М.Попович. – К.: Наукова думка, 1985. – 165 с.
215. Пpицак О. Походження Русі / О.Пpицак. – К., 1997. – Т.1. – 1074 с.; Т.2. – 1304 с.
216. Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії / Під ред. М.Кугутяка. – Львів: Манускрипт-Львів, 2006. – 596 с.
217. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Упор. Л. Орел, К. Міщенко. – К.: ІСДО, 1995. – 232 с. Режим доступу: http://etnos.ho.ua/books_narod.htm
218. Рильський М. Питання української етнографії / М.Рильський // Народна творчість та етнографія. – 2000. – № 4. – С. 94 – 98.
219. Різдво на Лемківщині: Фольклорно-етнографічний збірник / Автор-упоряд. М. Горбаль; НАНУ. Ін-т народознавства. – Львів, 2004. – 216 с.
220. Рубан О. Етнографічна комісія Академії наук України / О.Рубан // Народна творчість та етнографія. – 1999. – №4. – С. 126 – 132.
221. Рядович Р. Традиційне сільське житло на Опіллі другої половини ХІХ – початку ХХ століть / Р. Рядович // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1995. – Т. ССХХХ: Праці Секції етнографії та фольклористики. – С. 79 – 106.
222. Сапеляк О. Етнографічні студії в науковому товаристві ім.Т.Шевченка (1898 – 1939 pp.) / О.Сапеляк О. – Львів, 2000. – 205 с.
223. Сапіга В. Українські народні свята та звичаї / В.Сапіга. – К.: Знання, 1993. – 110 с.
224. Свйонтек І. Весілля у Карпатах / І. Свйонтек // Народне мистецтво. – 2007. – № 1 – 2. – С. 70 – 72.
225. Сегеда С. Антропологічний склад українського народу (спроба комплексного аналізу) / С. Сегеда // Народознавчі зошити. – 1998. – Вип.2. – С. 113 – 128.

226. Селівачов М. До проблеми районування українського народного мистецтва (XVIII – XX ст.). Режим доступу: <http://www.ukrterra.com.ua/review/21/selivachov.htm>
227. Сеньків І. Гуцульська спадщина: Праці з життя і творчості гуцулів / І.Сеньків. – К.: Українознавство, 1995. – 512 с.
228. Серова Г. Етнографічні поняття в курсі історії України / Г.Серова // Історія в школі. – 1998. – № 1. – С. 35 – 38.
229. Сіреджук П. Як і коли заселялось Прикарпаття / П.Сіреджук // Жовтень. – 1984. – № 2. – С. 102 – 109.
230. Скляр В. Етнодемографічні процеси в столиці України (за матеріалами переписів населення 1959, 1989, 2001 рр.) / В.Скляр // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 4. – С. 15 – 23.
231. Скрипник Г. Інституту мистецтвознавства фольклористики та етнології ім. М.Рильського НАН України – 85 років / Г.Скрипник // Народна творчість та етнографія. – 2006. – № 5. – С. 4 – 13.
232. Скрипник Г., Курочкін О. Народні вірування, демонологія, космогонія // Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / За ред. А.Пономарьова. – К., 1993. Режим доступу: <http://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=1223>
233. Скуратівський В. Вінець / В.Скуратівський. – К.: Вид. УСГА, 1994. – 231 с.
234. Скуратівський В. Дідух: свята українського народу / В.Скуратівський. – К.: Освіта, 1995. – 272 с.
235. Скуратівський В. Русалії / В.Скуратівський. – К.: Довіра, 1996. – 734 с.
236. Скуратівський В. Місяцелік: Український народний календар / В.Скуратівський. – К., 1993. – 208 с.
237. Скуратівський В. На криласах храму. Екологічні уявлення українського народу / В.Скуратівський. – К., 1998. – 120 с.

238. Скуратівський В. Святвечір: Нариси дослідження у 2 кн. / В.Скуратівський. – К.: Перлина, 1994. – Кн. 1. – 288 с.; Кн. 2. – 192 с.
239. Скуратівський В. Український народний календар / В.Скуратівський. – К.: Техніка, 2003. – 383 с.
240. Сокіл Г. Українські обхідні календарно-обрядові пісні: структура, функції, семантика / Г.Сокіл. – Львів, 2004. – 368 с.
241. Сокіл В. Народні легенди та перекази українців Карпат / В.Сокіл. – К.: Наук. думка, 1995. – 158 с.
242. Стасько Б. Український народний одяг (Західні етнографічні регіони): навчально-методичний посібник / Б. Стасько, Н. Марусик. – Ів.-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2009. – 120 с.
243. Стельмахович М. Народна педагогіка / М.Стельмахович. – К., 1985. – 112 с.
244. Стельмахович М. Українська родина / М.Стельмахович. – К., 1995. – 32 с.
245. Стрижак О. Етнімія Геродотової Скіфії / О. Стрижак. – К., 1988. – 224 с.
246. Танцюра Г. Весілля / Г. Танцюра. – К., 1998.
247. Тарас Я. Сакральна дерев'яна архітектура українців Карпат / Я. Тарас. – Львів: Афіша, 2007. – 680 с.
248. Тиводар М. Традиційне скотарство Українських Карпат другої половини ХІХ – першої половини ХХ ст.: Історико-етнологічне дослідження / М.Тиводар. – Ужгород, 1994. – 560 с.
249. Топонімічні легенди та перекази українців Карпат / Зібрав і впорядкував Василь Сокіл. Художник О. Нога. – Львів: Каменяр, 1994. – 206 с.
250. Узенева Е. Очаг в слав'янських свадебних обрядах / Е.Узенева // Слав'яноведение. – 1996. – №5. – С. 70 – 74.
251. Українська вишивка: Альбом / Автор тексту і упоряд. Т.Кара-Васильєва. – К.: Мистецтво, 1993. – 264 с.

252. Українська трудова міграція в контексті змін сучасного світу / За ред. І.Маркова. – Львів: Манускрипт, 2005. – 187 с.
253. Український народний одяг XVII – початок XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського / Авт. та упоряд. Д. Крвавич, Г. Стельмащук; Ред. Ю.Гошко. – К.: Наукова думка, 1988. – 272 с.
254. Урбанович Б. Художньо-образна варіантність інтер'єра селянського житла на Покутті / Б. Урбанович // Ямгорів: Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – 1997. – Ч. 9 – 10. – С. 149 – 153.
255. Файник Т. Житло та довкілля: будівельні традиції українців Карпат / Т. Файник. – Львів: Афіша, 2007. – 208 с.
256. Файник Т. Народна будівельна термінологія українців Карпат і Прикарпаття. Етнологічний словник / Т. Файник. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2010. – 416 с.
257. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру / О. Федорчук. – Львів: Свічадо, 2007. – 120 с.
258. Фольклористика: Бібліографія українського народознавства: В 3 т. / НАНУ. Ін-т народознавства; Зібрав і впоряд. М. Мороз. – Львів, 1999. – Т.1. Кн.1. – 496 с.; Т.1. Кн.2. – 1097 с.
259. Франко І. Етнографічна експедиція на Бойківщину / І. Франко // Франко І. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. 36. – С. 68–99.
260. Худаш М. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів / М. Худаш. – К.: Наук. думка, 1995. – 363 с.
261. Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення) / М. Худаш, М.Демчук. – К.: Наук. думка, 1991. – 266 с.

262. Чеховський І. Демонологічні вірування і народний календар українців Карпатського регіону / І.Чеховський. – Чернівці, 2001. – 303 с.
263. Чмелик Р. Мала українська селянська сім'я другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (структура і функції) / НАНУ. Ін-т народознавства. – Львів, 1999. – 142 с.
264. Чубинський П. Мудрість віків / П. Чубинський. – К.: Мистецтво, 1995. – Кн. 2. – 212 с.
265. Шип Н. Дискусія про термін «Русь» / Н.Шип // УІЖ. – 2002. – № 6. – С. 92 – 107.
266. Шумська І. Народна інструментальна музика / І. Шумська // Історія української музики в 6-ти томах; Т. 1. – К., 1989. – С. 110 – 121.
267. Щербаківський Д. Сторінка з української демонології (вірування в холеру) / Д.Щербаківський // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К.: Либідь, 1991. – С. 540 – 553.
268. Як виник світ: легенди, колядки, балади / Зібр., упоряд. і опрацював В. Сокіл. – Львів: Каменяр, 2001. – 87 с.
269. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття / Н.Яковенко. – К.: Генеза, 1997. – 380 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Jakovenko.pdf>
270. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н.Яковенко. – Вид. 4-те. – К.: Критика, 2009. – 581 с.
271. Янів В. Нариси з історії української етнопсихології / В.Янів. – К.: Знання, 2006. – 341 с.
272. Янів В. Проблема психологічного окциденталізму України / В.Янів // Мандрівець. – 1994. – № 1. – С. 65 – 74.
273. Янів В. Українська етнопсихологія і наш національний виховний ідеал / В.Янів // Народна творчість та етнографія. – 1998. – № 5 – 6. – С. 68 – 85.

Інтернет-ресурси

<http://history.org.ua> – сайт Інституту історії НАН України, видання «УІЖ»

<http://www.nbu.gov.ua> – сайт Бібліотеки ім. В. Вернадського

<http://etnolog.org.ua> – сайт Інституту мистецтвознавства, фольклористики і етнології ім. М.Рильського, журналу «Народна творчість та етнографія»

<http://nz.ethnology.lviv.ua> – сайт журналу «Народознавчі зошити»

www.plamyasvarogi.narod.ru – сайт по віруваннях, обрядах та ритуалах

<http://etno.iatp.org.ua> – матеріали, статті, курси лекцій з етнографії України

<http://www.mesogaia.il.if.ua/intro.htm> – сайт «Mesogaia: Премордіальна традиція в Україні». Публікації з етнографії та культури

<http://www.tonis.ua> – документальний фільм про походження назви «Україна» на телеканалі «Тоніс»

<http://www.geocities.com/ukrgalicia/mainreasons.html> – Галичина: етнографія та історія.

http://www.ukrainica.org.ua/ukr/traditions/traditions_vesillya – українські весільні традиції

<http://ukr-ur.narod.ru/knygysaytu/geonasbiblio/geonasbiblio.htm> – географія населення України. Бібліографічний покажчик.

<http://kobza.com.ua/content/view/509/29> – публікація «Українці в Росії». Демографічна карта розселення українців у Росії.

http://pyrohiv.at.ua/index/bibliografija_3/0-22 – Національний музей народного побуту та культури України (м.Київ, селище Пирогово)

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ КУРСУ

Автоетнонім – самоназва етносу.

Автостереотипи – уявлення (зазвичай позитивні) про власну етнічну групу.

Автохтони – первісне населення будь-якої країни, місцевості, території.

Адаптація (етнічна) – пристосування етнічних груп до природного та етнічного середовища районів їх проживання.

Акультурація – процес набуття одним етносом тих чи інших елементів культури іншого етносу, що відбуваються в процесі контактування цих етнічних спільнот.

Артефакт – будь-який предмет, який має штучне, а не природне походження.

Асиміляція – тип етнічних процесів, що являє собою взаємодію двох етносів, в результаті якого один з них поглинається іншим і втрачає етнічну ідентичність. Може проходити як природнім, так і насильницьким шляхом.

Брахікефали – люди, у яких відношення ширини голови до її довжини в процентах («показник голови») більше 80.

Гетеростереотипи – уявлення (часто негативні) про іншу етнічну групу.

Демографія – наука про народонаселення, закономірності його розвитку, структуру і географічне розселення.

Дерматогліфіка – розділ антропології, який вивчає пальцеві узорі (папілярні лінії).

Діаспора – перебування частини народу за межами етнічної батьківщини.

Дискримінація – обмеження або позбавлення прав громадян за ознаками расової, національної належності або за релігійними чи політичними переконаннями.

Дисперсія етнічна – територіальне розсіяння етносу, що призводить до втрати компактності його проживання.

Доліхокефали – люди, в яких відношення ширини голови до її довжини в процентах («показник голови») менше 75,9.

Екзоетнонім – назва етносу, яку дали йому представники інших спільнот.

Етнічна група – частина етносу, ядро якого знаходиться в іншому соціальному організмі. Етнічні групи можуть знаходитись у компактному та дисперсному стані. У першому вони називаються етноареальними, у другому – етнодисперсними групами.

Етнічна культура – успадкований від предків комплекс господарського і соціального життя, матеріальної і духовної культури, що визначає стиль життя, виконує етноідентифікуючу роль, дає можливість виділити і протиставити себе іншим етносам.

Етнічна ментальність – сформовані в ході етнічних процесів особливості психічного складу, традиційного світогляду, світовідчуття і світосприймання членів етнічних спільнот.

Етнічна парціація – процес поділу єдиного етносу на кілька частин, кожна з яких, набуваючи власної етнічності, майже не ототожнює себе з своїм етнічним предком.

Етногенез – вся сукупність соціально-культурних і біологічних процесів, що проявляються при функціонуванні етносів від початків виникнення (на основі раніше існуючих компонентів) до складання обличчя етнічних спільнот та їх зникнення.

Етнографічна група – внутрішня територіальна складова етносу із слабо розвинутою локальною самосвідомістю, прийнятою сусідами назвою, зрідка самоназвою та місцевими особливостями культури, побуту, говірок.

Етнографічні зони – історико-культурні, лінгвістичні чи адміністративно-географічні частини етнічних територій, у населення яких проявляється земельна (земляцька) солідарність та певні господарсько-культурні особливості.

Етнографічні райони – такі локальні етнографічні території в складі етнографічних зон чи етнографічних груп, у населення яких проявляються місцеві культурно-побутові особливості.

Етнографія (від грец. *ethnos* – плем'я, народ і графія) – суспільна наука, що вивчає народи-етноси та інші етнічні спільноті, їх етногенез, побут, культурно-історичні стосунки. Основний предмет етнографії складають риси традиційної повсякденної (побутової) культури народу, які створюють його етнічну зовнішність.

Етніонім – назва етносу.

Етнополітонім – самоназва етносу, що походить від назви держави.

Етнос – стійка міжпоколінна природно та історично сформована на певній території динамічна людська спільнота, що маючи самоназву (етніонім) і усвідомлюючи свою єдність,

протиставляє себе всім іншим аналогічним утворенням і відрізняється від них стійкими і своєрідними рисами культури, способом життя, етнічними стереотипами.

Етнотопонім – назва краю, території.

Етноцентризм – властивість етнічної самосвідомості сприймати і оцінювати навколишній світ крізь призму традицій і цінностей власного етносу.

Етос – духовні цінності даного етносу: культура, звичаї, традиції, релігія, свідомість, самосвідомість.

Ініціації – звичаї та обряди, пов'язані з переходом молоді до груп дорослих чоловіків і жінок.

Інтеграція міжетнічна – (від латинського *integratio* – відновлення) – вид етнічних процесів, що полягають в економічній, соціальній, культурній та іншій взаємодії окремих сформованих етносів, з плином якої в окремих народів з'являються спільні риси та стійкі напрямки взаємодії.

Інтереси етнічні – це сукупність специфічних інтересів, притаманних тому чи іншому етносу чи етнічній меншині. Вони формуються у зв'язку з існуванням в етносів певних особливостей та неоднаковим місцем і роллю їх у суспільно-політичному житті.

Консолідація етнічна – внутрішнє згуртування в межах етнічної спільноти, яке веде до нівелювання відмінностей між її окремими одиницями.

Конвергенція – зближення етнічних культур внаслідок історичного розвитку і взаємодії етносів.

Конфлікт етнічний — це форма міжгрупового конфлікту, коли групи з протилежними інтересами поляризуються за етнічною ознакою.

Конформізм – форма пристосування, яка відбувається через пасивне прийняття існуючого порядку.

Космополітизм – ідеологія заперечення патріотизму і державного суверенітету етносів, обстоювання необхідності утворення національних об'єднань, відстоювання лозунгу «людина – громадянин світу» тощо.

Краніологія – розділ антропології, що вивчає будову черепа людини.

Ксенофобія – вороже ставлення до іноземців і до всього чужого (мови, способу життя, стилю мислення).

Менталітет – відносно цілісна сукупність думок, вірувань, які створюють картину світу та зміцнюють єдність культурної традиції.

Нативізм ([лат.](#) Nativus – природжений) – концепція, за якою здатність людини до сприймання [простору](#) і [часу](#) є природженою і існує апіорно, не розвиваючись у процесі [досвіду](#). Часто використовується як синонім неоязичництва.

Неоязичництво – сукупність сучасних релігійних течій, що закликають до відновлення язичницьких уявлень, культів та обрядів.

Неолітична революція – історичний період переходу в епоху [неоліту](#) від привласнюючого до відтворюючого типу господарства.

Одонтологія – розділ антропології, який вивчає будову зубів давніх і сучасних груп людства.

Остеологія – розділ антропології, який вивчає будову кісток давньої та сучасної людини.

Патріархат – термін, яким визначають домінуюче становище чоловіка у суспільстві та сім'ї.

Побут – загальний уклад виробничого, сімейного і громадського життя, сукупність способів задоволення матеріальних і духовних потреб людей.

Політеїзм – багатобожжя, поклоніння багатьом богам.

Політонім – назва, ім'я держави.

Прогнатизм – виступ усього обличчя чи зубного відділу верхньої щелепи.

Процеси етнічні – трансформаційні процеси, що впливають на зміни окремих елементів, ознак чи параметрів етносу і в цілому зумовлені ходом соціально-економічного та культурного розвитку людства, а також особливостями етнічної історії і культури окремих народів.

Рід – кровноспоріднена група людей, пов'язаних походженням за материнською або батьківською лінією.

Самосвідомість національна – це сукупність поглядів, знань, оцінок, ідеалів, що відображають специфічний зміст, рівень і особливості уявлень представників національної спільності про минуле, сучасне і майбутнє свого розвитку, про місце та призначення серед інших спільнот і характер взаємовідносин з ними. Національна самосвідомість

відображає ступінь засвоєння елементів загальнонаціональної свідомості окремими представниками нації.

Стереотип етнічний (від греч. stereos – твердий, міцний і tyros – форма, зразок, відбиток) – тверда, часто спрощена, стандартна думка про соціальні групи чи про окремих індивідів як представників цих груп.

Суперетнос – етнічна система, яка складається з декількох етносів, що виникають одночасно в одному регіоні, пов'язаних ідеологічно, економічно та політично.

Табу – особливі релігійні, моральні, етичні, соціальні та інші заборони на предмети, дії, обряди, слова, думки та ін., порушення яких, за віруваннями, спричиняє нещастя, хвороби і смерть, що посиляються богами і духами.

Територія етнічна – ареал, в межах якого живуть групи людей, що належать до того чи іншого етносу та відтворюють в його межах свою культуру.

Традиція – спосіб передачі етнічного досвіду від одного покоління до наступного у вигляді звичаїв, правил поведінки тощо.

Установки етнічні – готовності представника певної нації до своєрідних дій, поведінки в міжнаціональних контактах. Системи цих установок полегшують вибір та прийняття рішення.

Фрустрація етнічна – психологічний стан етносу, що характеризується втратою перспективи історичного розвитку, тривогою і невпевненістю у завтрашньому дні.

Цінності (етнічні) – характерні для особи чи етносу уявлення про бажане, що визначає вибір можливих засобів його досягнення.

Навчально-методичне видання

ДРОГОБИЦЬКА ОКСАНА ЯРОСЛАВІВНА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З КУРСУ

«ЕТНОГРАФІЯ»

(для підготовки фахівців напряму
6.020303 «Філологія» (польська мова і література),
(російська мова і література))

Комп'ютерна верстка: *Оксана Дрогобицька*

Підп. до друку 2.07. 2014 р.
Формат 60x84/16. Папір офсет. Гарнітура "Times New Roman".
Наклад 100 прим.